

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Szczecinie

LSZ.410.3.4.2024

Janusz Cielecki
Prezes Zarządu

Przedsiębiorstwo Wodociągów
i Kanalizacji Sp. z o.o.
ul. Wschodnia 1
74-300 Myślibórz

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/084 – Ograniczenie strat wody w systemach wodociagowych w województwie zachodniopomorskim

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. ¹ , ul. Wschodnia 1, 74-300 Myślibórz.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Cielecki, Prezes Zarządu ² , od 14 września 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne i finansowe przedsiębiorstw wodociągowych do realizacji zadań związanych z ograniczeniami strat wody. 2. Działania podejmowane przez przedsiębiorstwo wodociągowe w zakresie ograniczania strat wody.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli ⁴ Delegatura w Szczecinie
Kontroler	Izabela Kirysiuk, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/22/2024 z 23 stycznia 2024 r. Ewelina Czerepska, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/34/2024 z 2 lutego 2024 r. Anna Dobiecka, Starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/50/2024 z 15 marca 2024 r.

(akta kontroli str. 1-6)

¹ Dalej: PWiK lub Przedsiębiorstwo lub Spółka.

² Dalej: Prezes.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

⁴ Dalej: NIK.

II. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Przedsiębiorstwo podejmowało nie w pełni skuteczne działania w celu ograniczenia strat wody w systemach wodociągowych w ramach posiadanych środków finansowych, w tym z pozyskanych dotacji zewnętrznych.

W latach 2021-2023 działalność zbiorowego zaopatrzenia w wodę prowadzona była z wykorzystaniem 13 systemów dystrybucji wody (a od 2023 r. – 12). W przypadku 10 z nich procentowe wskaźniki strat wody (WS) znacznie przekraczały 20%. W pięciu systemach (Myślibórz, Głazów, Rów, Tarnowo i Nawrocko) wskaźniki te obniżyły się. Największy spadek o 31,9 punktów procentowych dotyczył systemu Głazów⁶, a najmniejszy o 4,6 p.p. systemu Nawrocko⁷. W czterech systemach (Ławy, Sulimierz, Kruszwin, Rościn) wskaźniki te wzrosły. Największy wzrost o 17,5 p.p. wystąpił w systemie Sulimierz⁸, a najmniejszy o 1 p.p. w systemie Rościn⁹. W dwóch systemach (Rokiczenko i Sitno) wskaźniki te pozostały na niezmiennym poziomie, a w przypadku dwóch połączonych w 2023 r. systemów (Golczew i Golenice) wskaźnik strat wody w 2023 r. kształtował się na poziomie 57,9%.

Podejmowane przez Spółkę działania na rzecz redukcji strat wody należy uznać za właściwe, jednak wskazane jest ich rozszerzenie na wszystkie eksploatowane systemy dystrybucji wody, w tym m.in. o badania przepływów i ciśnienia w okresie nocnym oraz wprowadzenie monitoringu pracy systemu wodociągowego. Przedsiębiorstwo organizacyjnie i finansowo było przygotowane do realizacji zadań związanych z ograniczeniem strat wody, a zatrudnieni pracownicy legitymowali się wykształceniem kierunkowym i adekwatnym doświadczeniem zawodowym do zarządzania systemami wodociągowymi. Inwestycje i remonty sieci wodociągowych, przeprowadzone zarówno w ramach posiadanych środków finansowych, jak i pozyskanych dotacji, w niewielkim stopniu przyczyniły się do zmniejszenia strat wody.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: czerpania wody z jednego ujęcia bez wydanego pozwolenia wodnoprawnego do 18 lipca 2023 r. (ujęcie wody w Rokiczenku (Zofinówce) – pozwolenie od dnia 19 lipca 2023 r.); przekroczenia ilości pobranej wody, określonych w pozwoleniach wodnoprawnych dla trzech ujęć wody (przekroczenia wystąpiły w całym badanym okresie w: Nawrocku – o 52 854,70 m³, w Ławach – o 47 870,25 m³, i w Golenicach – o 52 512 m³); niewystąpienia przez Przedsiębiorstwo z wnioskiem o zmianę dwóch pozwoleń wodnoprawnych w zakresie zmian urządzeń pomiarowych do poboru wody surowej (SUW¹⁰ Myślibórz i SUW Nawrocko – od 2021 r. były zamontowane przepływomierze, a w pozwoleniu wodnoprawnym widniały wodomierze); niezapewnienia legalizacji wodomierzy u odbiorców indywidualnych (875 sztuk na 31.12.2023 r., co stanowiło 20,8% ogółu) i dwóch wodomierzy do pomiaru wody uzdatnionej (SUW Rów i SUW Sitno); nieumieszczenia odpowiednich tablic informacyjnych oznaczających miejsce poboru wody w dwóch lokalizacjach (SUW Ławy i SUW Rów); nieprzeprowadzania okresowych kontroli sieci wodociągowych co najmniej raz na pięć lat; niepodejmowania działań mających na celu przeciwdziałanie nielegalnym poborom wody.

⁵ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁶ W 2021 r. – 48,6%, w 2023 r. – 16,7%.

⁷ W 2021 r. – 51,8%, w 2023 r. – 47,2%.

⁸ W 2021 r. – 22,2%, w 2023 r. – 39,7%.

⁹ W 2021 r. – 34,7%, w 2023 r. – 35,7%.

¹⁰ Stacja uzdatniania wody, dalej: stacja lub SUW.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe¹¹ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne i finansowe przedsiębiorstw wodociągowych do realizacji zadań w zakresie ograniczania strat wody

Opis stanu faktycznego

1.1 Na terenie Gminy Myślibórz¹² w kontrolowanym okresie występowało od 13 (w latach 2021-2022) do 12 (w 2023 r.) systemów wodociągowych¹³ zapewniających doprowadzenie wody do 99,3% ogólnej liczby ludności w Gminie. Długość sieci wodociągowej wyniosła: od 190,26 (w 2021 r.) do 190,5 km (2022-2023), w tym 0 km sieci magistralnej, od 149,96 (w 2021 r.) do 150,2 km (2022-2023) sieci rozdzielczej, 40,3 km (2021-2023) długość przyłączy. Gmina korzystała z 12 do 13 ujęć wody¹⁴. PWiK obsługiwało: 18 469 w 2021 r., 18 136 w 2022 r. i 17 984 odbiorców w 2023 r. Liczba przyłączy do sieci wodociągowych wyniosła: 2 590 szt. w 2021 r., 2 638 szt. w 2022 r. i 2 679 szt. w 2023 r. Średnie ciśnienie w sieci w latach 2021-2023 wyniosło 3,8 atm¹⁵ (39,26 mH₂O¹⁶). Struktura materiałowa i wiekowa sieci była zróżnicowana¹⁷. Liczba mieszkańców Gminy z pobytem stałym wyniosła: 18 514 osób w 2021 r., 18 269 osób w 2022 r. i 18 077 osób w 2023 r. Liczba obsługiwanych budynków wyniosła: 2 145 w 2021 r., 2 172 w 2022 r. i 2 208 w 2023 r.

(akta kontroli str. 372-490)

¹¹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹² Dalej: Gmina.

¹³ Wodociągi komunalne: Myślibórz (zaopatrujący w wodę miejscowości: Myślibórz, Myśliborzyce, Myśliborzyce Kolonia, Klicko, Dąbrowa, Czólnów), Głazów (miejscowości Głazów i Renice), Golczew (miejscowość Golczew), Golenice (miejscowości Golenice, Golenicki Młyn, Sarbinowo), Kruszwini (miejscowości Kruszwini i Listomie), Ławy (miejscowość Ławy oraz miejscowości położone na terenie gminy Nowogrodek Pomorski, dla których PWiK prowadziło hurtową sprzedaż wody: Trzcina, Świątki, Rataje, Smolary, Somin, Smółsko), Nawrocko (miejscowości: Nawrocko, Wierzbica, Wierzbówek, Pszczelnik, Dalsze, Sobienie, Zgoda, Utonie, Gryżyno, Pniów, Czerników, Chłopowo), Rokiczenko (miejscowości Zofinówka (Rokiczenko)), Rościn (miejscowości Rościn), Rów (miejscowości Rów), Sitno (miejscowości Sitno i Derczewo), Sulimierz (miejscowości Sulimierz i Dzierżgów), Tarnowo (miejscowości Tarnowo, Kierzków, Otańów); w 2022 r. wodociąg Golczew został podłączony do wodociągu Golenice.

¹⁴ Ujęcia wody: Myślibórz, Nawrocko, Ławy, Kruszwini, Rościn, Głazów, Tarnowo, Sulimierz, Rokiczenko (Zofinówka), Sitno, Golczew, Golenice, Rów (w 2022 r. ujęcie wody w Golczewie zostało zamknięte).

¹⁵ Atmosfera fizyczna.

¹⁶ Metr słupa wody.

¹⁷ 1) Myślibórz: struktura materiałowa: 40% PVC, 25% PE, 15% żeliwo szare, 15% stal, 5% żeliwo sferoidalne; struktura wiekowa: 65% od 61 do 80 lat, 15% od 21 do 60 lat, 10% do 20 lat, 10% powyżej 80 lat; 2) Głazów: struktura materiałowa: 75% PVC, 15% żeliwo szare, 5% PE, 5% żeliwo sferoidalne; struktura wiekowa: 90% od 21 do 60 lat, 10% od 61 do 80 lat; 3) Golczew: struktura materiałowa: 100% stal; struktura wiekowa: 90% od 61 do 80 lat, 10% od 21 do 60 lat; 4) Golenice: struktura materiałowa: 65% PVC, 10% PE, 10% żeliwo szare, 10% stal, 5% żeliwo sferoidalne; struktura: 90% od 61 do 80 lat, 10% od 21 do 60 lat; 5) Kruszwini: struktura materiałowa: 75% PVC, 25% inne (azbestocement); struktura wiekowa: 85% od 21 do 60 lat, 10% od 61 do 80 lat, 5% powyżej 80 lat; 6) Ławy: struktura materiałowa: 40% PVC, 30% PE, 10% żeliwo szare, 10% stal, 5% żeliwo sferoidalne, 5% inne (azbestocement); struktura wiekowa: 90% od 21 do 60 lat, 10% od 61 do 80 lat; 7) Rokiczenko (Zofinówka): struktura materiałowa: 100% inne (azbestocement); struktura wiekowa: 90% od 21 do 60 lat, 10% od 61 do 80 lat; 8) Nawrocko: struktura materiałowa: 100% inne (azbestocement); struktura wiekowa: 90% od 21 do 60 lat, 10% od 61 do 80 lat; 9) Rościn: struktura materiałowa: 70% PVC, 30% inne (azbestocement); struktura wiekowa: 80% od 21 do 60 lat, 10% od 61 do 80 lat, 10% powyżej 80 lat; 10) Rów: struktura materiałowa: 55% PVC, 20% stal, 10% żeliwo szare, 10% inne (azbestocement), 5% żeliwo sferoidalne; struktura wiekowa: 80% od 21 do 60 lat, 10% od 61 do 80 lat, 10% powyżej 80 lat; 11) Sitno: struktura materiałowa: 80% PVC, 20% inne (azbestocement); struktura wiekowa: 75% od 21 do 60 lat, 10% od 61 do 80 lat, 5% powyżej 80 lat; 12) Sulimierz: struktura materiałowa: 80% PVC, 20% inne (azbestocement); struktura wiekowa: 80% od 21 do 60 lat, 20% od 61 do 80 lat; 13) Tarnowo: struktura materiałowa: 70% PE, 20% PVC, 10% inne (azbestocement); struktura wiekowa: 85% od 21 do 60 lat, 10% od 61 do 80 lat, 5% powyżej 80 lat.

Prezes wyjaśnił, że sieci funkcjonujące na terenach wiejskich powstawały (...) w okresie rozwoju Państwowych Gospodarstw Rolnych (...). Budowane były z materiałów wówczas dostępnych, bez certyfikacji, często przypadkowych. Powstawały głównie na potrzeby PGR, ich pracowników, (...). (...) Zaopatrywały budynki, ale także ogrody (...). Instalacje (...) pozbawione były nadzoru, opomiarowania. Zarządzaniem sieciami zajmowało się Państwowe Gospodarstwo Rolne oraz Wojewódzkie Zakłady Usług Wodociagowych. W momencie likwidacji (...) mienie zostało skomunalizowane, a następnie przekazane samorządowi. Nasze Przedsiębiorstwo otrzymało sieci bez dokumentacji technicznej, odbiorów technicznych, inwentaryzacji powykonawczej oraz informacji o ich istnieniu w zasobach geodezyjnych.

(akta kontroli str. 107)

Sieć wodociągowa nie była dodatkowo zasilana poprzez zakup wody.

(akta kontroli str. 352-355)

1.2 Przedsiębiorstwo posiadało aktualne zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę¹⁸ i na prowadzenie zbiorowego odprowadzania ścieków¹⁹.

(akta kontroli str. 1037-1053)

Przedsiębiorstwo posiadało aktualne pozwolenia wodnoprawne na pobór wody w 13 ujęciach²⁰. Dla jednego ujęcia – w Rokicienku (Zofinówce), PWiK uzyskało pozwolenie wodnoprawne 19 lipca 2023 r.²¹, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W pozwoleniach wodnoprawnych wydanych dla dziewięciu ujęć wody zezwolono na wprowadzanie ścieków przemysłowych (wód popłucznych) ze stacji uzdatniania wody do środowiska²². W przypadku dwóch stacji ścieki były odprowadzane bezpośrednio do kanalizacji²³, w jednej stacji²⁴ wody popłuczne były odprowadzane do odстойnika wykonanego z kręgów betonowych, skąd następnie były odbierane wozem asenizacyjnym i wywożone do oczyszczalni ścieków; w kolejnej stacji odzyskiwano wody popłuczne, które wracały do obiegu w SUW²⁵.

¹⁸ Decyzja Zarządu Miejskiego w Myśliborzu z dnia 16 października 2002 r. znak: GKB.II.8070z-1/2002, wydana na czas nieokreślony, zmieniona decyzją Burmistrza Miasta i Gminy Myślibórz z dnia 8 marca 2013 r. znak: GKB.II.8070z-2/2002/2013.

¹⁹ Decyzja Zarządu Miejskiego w Myśliborzu z dnia 16 października 2002 r. znak: GKB.II.8070z-2/2002, wydana na czas nieokreślony, zmieniona decyzją Burmistrza Miasta i Gminy Myślibórz z dnia 8 marca 2013 r. znak: GKB.II.8070z-1/2002/2013.

²⁰ Pozwolenia wodnoprawne – decyzje Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Dyrektora Zarządu Zlewni w Szczecinie: Myślibórz – z dnia 8 sierpnia 2018 r. znak: SZ.ZUZ.4.421.103/10.2018.KW; Głazów – z dnia 19 sierpnia 2021 r. znak: SZ.ZUZ.4.4210.183.2021.KW (wcześniejsze z dnia 15 kwietnia 2020 r. i 26 lipca 2016 r.); Golczew – z dnia 26 marca 2020 r.; znak: SZ.ZUZ.4.421.311/7.2019.TS; Kruszwin – z dnia 30 marca 2020 r. znak: SZ.ZUZ.4.421.310/7.2019.TS; Rościn – z dnia 29 marca 2022 r. znak: SZ.ZUZ.4.4210.319.2021.KW; Rów – z dnia 26 kwietnia 2022 r. znak: SZ.ZUZ.4.4210.301.2021.KW; Sitno – z dnia 24 marca 2020 r. znak: SZ.ZUZ.4.421.307/7.2019.TS; Sulimierz – z dnia 20 marca 2020 r. znak: SZ.ZUZ.4.421.309/6.2019.WD; Tarnowo – z dnia 10 marca 2020 r. znak: SZ.ZUZ.4.421.308/6.2019.WD; decyzje Starosty Myśliborskiego: Golenice – z dnia 2 grudnia 2014 r. znak: WŚR.6341.104.2014.WW; Ławy – z dnia 14 maja 2015 r. znak: BOŚ.6341.34.2015.WW; Nawrocko – z dnia 1 czerwca 2016 r. znak: BOŚ.6341.30.2016.KM.

²¹ Pozwolenie wodnoprawne – decyzja Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Dyrektora Zarządu Zlewni w Szczecinie z dnia 19 lipca 2023 r. znak: SZ.ZUZ.4.4210.259.2022.IL.

²² Zgodnie z pozwoleniami wodnoprawnymi, wody popłuczne były odprowadzane w SUW: Myślibórz – do rzeki Myśla (najpierw do 2-komorowego osadnika), Golenice – do ziemi (rów melioracji położony na działce gruntu w obrębie Golenice), Ławy – do ziemi (rów melioracji w obr. Ławy), Nawrocko – do ziemi (rów w obr. Wierzbica), Rokicienko – do kanału Giżyn, Rościn – do ziemi (działka w obr. Rościn), Rów – do ziemi (działka w obr. Rów), Sitno – do ziemi (działka w obr. Sitno), Tarnowo – do ziemi (działka w obr. Jezierzycze).

²³ SUW Golczew i SUW Sulimierz.

²⁴ SUW Kruszwin.

²⁵ W SUW Głazów była zastosowana technologia odzysku i wprowadzania do ponownego obiegu wody użytej do płukania filtrów. Wody popłuczne były oczyszczane do klasy minimum jakości wody surowej i zawracane na instalację filtrowania wody surowej pochodzącej ze studni. Filtrat (osad) powstały w tym procesie, okresowo spływający do zewnętrznego zbiornika, był odbierany wozem asenizacyjnym i wywożony do oczyszczalni ścieków.

W kontrolowanym okresie w trzech²⁶ z 13 ujęć stwierdzono przekroczenie w skali roku poboru wody surowej w stosunku do ilości wykazanych w pozwoleniach wodnoprawnych, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 356, 874-988, 989-1015)

1.3 W badanym okresie zadania związane z ograniczaniem strat wody były wykonywane przez trzy osoby zatrudnione w Dziale Technicznym Przedsiębiorstwa²⁷: Dyrektora ds. Technicznych²⁸ oraz dwóch Mistrzów Technologów SUW²⁹. Mistrz Technolog SUW zarządzał 6-osobową grupą remontową, która zajmowała się usuwaniem awarii i prawidłowym działaniem SUW. Stacje uzdatniania wody były obsługiwane przez operatorów, którzy w ramach swoich obowiązków sprawowali kontrolę nad prawidłową dystrybucją wody, zajmowali się bieżącą kontrolą funkcjonowania sieci. SUW w Myśliborzu obsługiwało pięciu operatorów³⁰, którzy nad pracą stacji prowadzili całodobowy nadzór. Pozostałe SUW były obsługiwane przez siedmiu operatorów³¹. Osoby zatrudnione na tych stanowiskach posiadały adekwatne do zajmowanych stanowisk doświadczenie zawodowe.

(akta kontroli str. 15-16, 266-288, 312-333)

1.4 W kontrolowanym okresie w PWiK nie obowiązywały formalne procedury w zakresie sporządzania bilansu wody, monitorowania strat wody, wyznaczania wskaźników strat wody i wskaźników awaryjności. Jednostka sporządzała kwartalnie bilans wody surowej oraz sprzedanej.

(akta kontroli str. 7-20, 53-59, 78-79)

Prezes wyjaśnił, że do sporządzania bilansu pobranej wody surowej nasze przedsiębiorstwo zobowiązane jest zarówno zapisami pozwoleń wodnoprawnych, jak i koniecznością cokwartalnego składania sprawozdań z poboru wód w celu uiszczenia opłaty na rzecz PGW Wody Polskie. Dokonujemy również cokwartalnego porównania poboru wody surowej do wody sprzedanej w tym samym okresie.

(akta kontroli str. 16)

Przedsiębiorstwo nie opracowało wytycznych w zakresie sporządzania rejestrów awarii sieci i ich usuwania. Rejestr ten prowadzony był na bieżąco.

(akta kontroli str. 16, 19, 334-351)

1.5 PWiK opracowało i przedłożyło Burmistrzowi Myśliborza Wieloletni Plan Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociagowych i Kanalizacyjnych na terenie Gminy Myślibórz³² na lata 2018-2023 i następnie na lata 2022-2026. Plan został uchwalony przez Radę Miejską w Myśliborzu 27 listopada 2018 r. na okres od 2018 do 2023 r.³³ oraz 24 lutego 2022 r. na okres od 2022 do 2026 r.³⁴.

²⁶ SUW: Nawrocko, Ławy, Golenice.

²⁷ Zatrudnione na podstawie umowy o pracę.

²⁸ Zakres czynności Dyrektora ds. Technicznych obejmował m.in. zabezpieczenie i nadzorowanie racjonalnego gospodarowania wodą, energią i właściwej eksploatacji sieci i urządzeń wodociagowo – kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków; opracowanie i realizowanie planu remontów, modernizacji, postępu technicznego i organizacyjnego przy współudziale odpowiedzialnych pracowników pionu technicznego; podejmowanie decyzji w zakresie różnych rozwiązań technicznych i prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej.

²⁹ Zakres czynności Mistrza Technologa SUW obejmował m.in.: prowadzenie ciągłej kontroli technologii w stacjach uzdatniania wody; dozór techniczny stacji uzdatniania wody; nadzór nad poprawnym funkcjonowaniem instalacji technologii wody; utrzymanie wymaganych przepisami parametrów wody.

³⁰ Zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

³¹ Jedna osoba obsługująca SUW Nawrocko i SUW Golenice oraz jedna osoba obsługująca SUW Tarnowo oraz SUW Sitno. Pozostałe stacje obsługiwane były przez pracowników zatrudnionych na podstawie umowy zlecenia.

³² Dalej: Plan.

³³ Uchwała nr II/15/2018 Rady Miejskiej w Myśliborzu z dnia 27 listopada 2018 r.

³⁴ Uchwała nr XLI/360/2022 Rady Miejskiej w Myśliborzu z dnia 24 lutego 2022 r.

Z uwzględnionych w Planie zadań racjonalizujących zużycie wody i ograniczających jej straty:

1) W latach 2017-2021 zaplanowano i przeprowadzono remonty 10 stacji uzdatniania wody:

- na stacji w Sulimierzu remont obejmował wymianę urządzeń, armatury, rur, zbiorników hydroforów, zasilania, remont budynku stacji uzdatniania wody. Koszt inwestycji za lata 2017-2018 wyniósł 484 tys. zł.
- remont na stacji w Rokiceniu w latach 2017-2018 obejmował wymianę ciągu technologicznego - urządzeń, armatury, rur, zbiornika hydroforu, zasilania oraz remont budynku stacji uzdatniania wody. Koszt inwestycji wyniósł 26,6 tys. zł.
- na stacji w Golenicach w latach 2019-2020 przeprowadzono częściową modernizację stacji w zakresie wymiany urządzeń, armatury, rur, zbiorników hydroforów, zasilania, remontu budynku stacji uzdatniania wody. Dodatkowo przeprowadzono regenerację studni nr 2. Poniesione koszty wynosiły 36,5 tys. zł.
- remont stacji w Golczewie w latach 2017-2018 polegał na częściowej modernizacji układu technologicznego, nie obejmował remontu budynku stacji. Poniesiony koszt to 38,4 tys. zł.
- na stacji w Sitnie w roku 2021 przeprowadzono częściową modernizację układu technologicznego stacji, konserwację zbiornika wyrównawczego oraz zbiornika wód popłucznych. Koszt inwestycji wyniósł 17,1 tys. zł.
- stację w Ławach poddano częściowej modernizacji w latach 2018-2020, która polegała na remoncie układu technologicznego stacji, remoncie i konserwacji zbiorników na wodę uzdatnianą, wymianie instalacji elektrycznej. Poniesione koszty to 26,2 tys. zł.
- na stacji w Rowie przeprowadzono w latach 2017-2018 remont budynku stacji uzdatniania wody oraz wymieniono instalację elektryczną. Koszt inwestycji wyniósł 9 tys. zł.
- remont na stacji w Roślinie w roku 2018 obejmował wymianę ciągu technologicznego - urządzeń, armatury, rur, zbiornika hydroforu, zasilania oraz remont budynku stacji uzdatniania wody. Poniesiony koszt wyniósł 17,5 tys. zł.
- na stacji uzdatniania wody w Kruszwinie w 2022 roku przeprowadzono częściową modernizację układu technologicznego stacji oraz zainstalowano nowy zbiornik wód popłucznych.
- na stacji Nawrocko remont obejmował wymianę wyeksploatowanych urządzeń, armatury, rur, zasilania oraz remont budynku stacji uzdatniania wody. Koszty oszacowano na 2 115 tys. zł netto.

2) W latach 2020-2021 wybudowano stację uzdatniania wody w Głazowie, dofinansowaną ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Całkowity koszt realizacji wyniósł 1 613 tys. zł, w tym dofinansowanie ze środków europejskich wyniosło 834,5 tys. zł; w Tarnowie realizowano "Budowę stacji uzdatniania wody w miejscowości Tarnowo wraz z przebudową ujęcia wody". Szacowany koszt budowy stacji wyniósł 1 839 tys. zł netto.

3) W ostatnich latach wykonano wymianę istniejących sieci w Myśliborzu w ulicach: Torowa, Wschodnia, Daszyńskiego, Młyńska, Rynek. Prace w tym zakresie przeprowadzało się zazwyczaj podczas realizacji inwestycji drogowych. Modernizacja polegała na wymianie rur azbestowo-cementowych, stalowych i żeliwnych na sieci PE³⁵ lub PCV³⁶. Prace te miały być kontynuowane do roku 2027. Koszt inwestycji oszacowano na 830 tys. zł.

³⁵ Sieci wykonane z polietylenu.

³⁶ Sieci wykonane z polichlorku winylu.

4) Przedsiębiorstwo zaplanowało podzielenie sieci Myślibórz na strefy, montaż przepływomierzy oraz uruchomienie systemu monitoringu tej sieci. Inwestycję przewidziano na lata 2022-2026, a jej koszt miał wynieść 430,5 tys. zł. Do dnia zakończenia kontroli inwestycja nie została zakończona. Przeprowadzono kontrolę szczelności sieci oraz audyt sieci za pomocą specjalistycznych firm zewnętrznych. Dokonano zakupu sprzętu służącego do lokalizowania wycieków, rejestracji ciśnienia i przepływu wody. Po przeprowadzeniu audytu sieci ustalono dwa punkty krytyczne w najwyższych punktach sieci i dokonano montażu sterownika optymalizującego ciśnienie w sieci.

5) Od 2020 r. Przedsiębiorstwo wdrażało nowy system gospodarki wodomierzowej. Dotychczas stosowane wodomierze o klasie dokładności AB zastępowane były wodomierzami o klasie dokładności C, co umożliwiało dokładniejszy pomiar pobranej wody, szczególnie przy niskich jej przepływach. Każdy z nowo zamontowanych wodomierzy wyposażony był w system umożliwiający montaż nakładki rejestrującej, co było kolejnym etapem działań zmierzających do ograniczenia strat. Montaż nakładek miał być kolejnym etapem wykonywanych prac. Koszt inwestycji został oszacowany na 1 020 tys. zł.

6) Na rok 2023 zaplanowano modernizację sieci wodociągowej przy ul. Cienistej i ul. 1 Maja w Myśliborzu, w tym wymianę odcinków głównych magistrali wodnej wykonanej z azbestocementu na materiał spełniający obecne normy. Zadanie obejmowało również opracowanie dokumentacji budowlanej wraz z uzyskaniem niezbędnych pozwoleń. Inwestycję zrealizowano częściowo. Koszt poniesionej inwestycji wyniósł 323,8 tys. zł w stosunku do zaplanowanej kwoty 400 tys. zł. Do wykonania pozostała część ulicy 1 Maja.

7) W latach 2017-2019 przeprowadzono modernizację stacji uzdatniania wody w Myśliborzu w ramach projektu „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Myślibórz”, dofinansowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W latach 2017-2018 zrealizowano zadanie: Przebudowa i rozbudowa Stacji Uzdatniania Wody w Myśliborzu. Całkowita wartość kontraktu wyniosła 3 975 tys. zł netto.

(akta kontroli str. 494-577, 1211-1219)

Plan był zgodny z kierunkami rozwoju Gminy określonymi w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Myślibórz³⁷.

(akta kontroli str. 1185-1191)

1.6 W badanym okresie PWiK było wyposażone w następujący sprzęt przeznaczony do wykrywania strat wody i lokalizowania przecieków:

- lokalizator uzbrojenia podziemnego z generatorem sygnału³⁸;
- geofon³⁹;
- rejestrator⁴⁰.

Wszystkie wymienione urządzenia były przenośne. Nie wymagały legalizacji.

Urządzenia te zostały zakupione w wyniku przeprowadzenia w 2020 r. kontroli szczelności 50 km sieci wodociągowej w Myśliborzu⁴¹. Podczas tej kontroli przeszkolono pracownika PWiK w zakresie metod stosowania sprzętu do wykrywania

³⁷ Uchwała nr XIV/111/2019 Rady Miejskiej w Myśliborzu z dnia 29 października 2019 r., załącznik nr 2 – Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Myślibórz, Kierunki zagospodarowania, pkt 5.1. Gospodarka wodno – ściekowa, <https://bip.mysliborz.pl/strony/menu/51.dhtml>.

³⁸ Urządzenie służyło do lokalizowania sieci elektrycznych pod napięciem, sieci ferromagnetycznych oraz sieci PE z wkładką ferromagnetyczną.

³⁹ Urządzenie służyło do lokalizowania wycieków podziemnych, działające na zasadzie identyfikacji i lokalizacji fali akustycznej spowodowanej przez podziemny wyciek wody.

⁴⁰ Urządzenie przenośne do rejestracji ciśnienia i przepływu wody.

⁴¹ Oraz przyłączy na terenie miasta i gminy Myślibórz.

wycieków. Po przeprowadzeniu tej kontroli stwierdzono dwie awarie⁴² oraz wydane zostały m.in. wnioski i zalecenia:

- zaleca się zbudowanie opomiarowania oraz monitoringu dystrybucji z podziałem na strefy zasilania;
- zauważono niewłaściwe prowadzoną gospodarkę wodomierzową poprzez m.in. stosowanie urządzeń do pomiarów wody u odbiorców o niskich klasach pomiarowych.

(akta kontroli str. 16-17, 21-50)

Prezes wyjaśnił, że z powodu ograniczonych możliwości finansowych, nasze działania skupiają się głównie na największej – miejskiej sieci wodociągowej, niemniej (...) sprzęt mobilny używany jest również na obszarze pozostających w PWiK wiejskich sieci wodociągowych.

(akta kontroli str. 17)

Planowane są: zakup koleratora czyli urządzenia umożliwiającego doprecyzowanie miejsca wystąpienia wycieku, zakup logerów – montowanych na stałe urządzeń umożliwiających (...) rejestrację szumów mogących świadczyć zarówno o niekontrolowanym wycieku jak i o kradzieży wody, zakup i wdrożenie systemu informacji geograficznej GIS czyli platformy do gromadzenia, zarządzania i analizowania danych. Z powodu braku odpowiedniej ilości środków na zakup tego systemu, PWiK zwróciło się do firmy (...) o przedstawienie oferty cenowej umożliwiającej korzystanie z systemu na zasadzie abonamentowej płatności miesięcznej.

(akta kontroli str. 16-17)

W badanym okresie Przedsiębiorstwo do usuwania awarii sieci wodociągowych wykorzystywało m.in. agregaty prądotwórcze, piłę do cięcia asfaltu, zagęszczarkę, zgierzawkę do rur, zamrażarkę do rur, koparki.

(akta kontroli str. 127)

W badanym okresie Przedsiębiorstwo wykorzystywało system informatyczny SCADA⁴³ nadzorujący przebieg całego procesu technologicznego na SUW Myślibórz oraz Głazów. System umożliwiał zbieranie aktualnych danych dotyczących pomiarów oraz obrazował proces czerpania, uzdatniania i dystrybucji wody.

Dyrektor ds. technicznych wyjaśnił, że na pozostałych SUW będzie wprowadzane takie oprogramowanie po modernizacji tych SUW. Każdy SUW może mieć swój wewnętrzny system informatyczny, który i tak docelowo trafia do tego nadrzędnego z poziomu SUW lub biura.

(akta kontroli str. 57, 101-102, 122)

1.7 PWiK określiło taryfę za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie miasta i gminy Myślibórz na okres trzech lat⁴⁴. PWiK dokonało wyboru taryfy niejednolitej wielocłonowej⁴⁵. Taryfa została określona dla trzech grup odbiorców ze względu na cel zużycia wody: do spożycia przez ludzi (dla gospodarstw

⁴² Sieci wodociągowej na osiedlu Mieszka I oraz w rejonie zasowy na przyłączy osiedla Powstańców.

⁴³ System funkcjonuje od 2018 r.

⁴⁴ Decyzja Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 25 marca 2019 r. znak: SZ.RET.070.4.42.2018.MB.BK zatwierdzająca taryfę na okres trzech lat (obowiązująca od 07.05.2019 r.); Decyzja Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie z dnia 14 lipca 2023 r. znak: SZ.RZT.70.048.2023.AB/ER zatwierdzająca taryfę na okres trzech lat (obowiązująca od 10.08.2023 r.).

⁴⁵ Zawierającej: 1) ceny za dostarczoną wodę, w rozliczeniach dokonywanych na podstawie odczytu wskazań wodomierza lub w oparciu o przeciętne normy zużycia wody, 2) stawki abonamentowej w rozliczeniach: a) w oparciu o wskazania wodomierza głównego lub wskazania wodomierza mierzącego ilość wody bezpowrotnie zużytej, b) w oparciu o przeciętne normy zużycia.

domowych)⁴⁶, do celów farmaceutyczno – spożywczych, produkcji napojów lub artykułów spożywczych⁴⁷, oraz do pozostałych celów⁴⁸. Przedsiębiorstwo określiło taryfę za 1 m³ wody na podstawie analizy wielkości sprzedaży za wcześniejsze okresy i przy uwzględnieniu systematycznego spadku liczby mieszkańców. Na koszty rodzajowe generowane przez systemy wodociągowe składały się: koszty bezpośrednie – amortyzacja, wynagrodzenia z narzutami, materiały, energia, opłaty za usługi wodne, podatki i opłaty, usługi obce, pozostałe koszty; koszty pośrednie – koszty wydziałowe, koszty ogólne. Organ regulacyjny potwierdził w uzasadnieniach decyzji zatwierdzających taryfy, że taryfy zostały opracowane przez Przedsiębiorstwo zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 20 ust. 2-4 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków⁴⁹. Ewidencja księgowa była prowadzona w sposób określony w art. 20 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

(akta kontroli str. 578-650, 723-873)

Prezes wyjaśnił, że *PWiK stosuje (...) metody mobilizujące odbiorców do oszczędzania, na przykład: systematyczną wymianę wodomierzy na urządzenia o wyższej klasie metrologicznej, powszechne opomiarowanie zużycia wody, likwidacja rozliczeń ryczałtowych, prawidłowy dobór wielkości wodomierzy, likwidacja wodomierzy przewymiarowanych, systematyczne wykrywanie i usuwanie wycieków wody, edukacja odbiorców, szczególnie pod kątem prawidłowego korzystania z urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych.*

(akta kontroli str. 134)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W okresie objętym kontrolą (do 18 lipca 2023 r.⁵⁰) Przedsiębiorstwo bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego korzystało z usług wodnych – pobierało wodę podziemną z ujęcia w miejscowości Rokicienko (Zofinówka) oraz wprowadzało ścieki (wody popłuczne) pochodzące ze stacji uzdatniania wody do wód powierzchniowych Kanału Giżyn, czym naruszyło dyspozycję art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁵¹, który stanowi, że jeżeli ustawa nie stanowi inaczej, pozwolenie wodnoprawne jest wymagane na usługi wodne.

Przedsiębiorstwo wystąpiło z wnioskiem o wydanie pozwolenia 30 września 2022 r. W dniu 19 lipca 2023 r. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Dyrektor Zlewni w Szczecinie, wydał decyzję o udzieleniu pozwolenia wodnoprawnego na usługę wodną obejmującą pobór wód podziemnych, do celów zbiorowego zaopatrzenia w wodę na okres 30 lat. W związku z brakiem wymaganego pozwolenia wodnoprawnego, na podstawie art. 280 pkt 1 ustawy Prawo wodne, Przedsiębiorstwo wносиło podwyższoną opłatę za usługę wodną (do momentu uzyskania pozwolenia wodnoprawnego) odpowiednio:

- 155 zł za rok 2021⁵²,

- 165 zł za rok 2022⁵³

⁴⁶ Grupy taryfowe: W1, W2, W3, W4, W8, W9, W10, W11.

⁴⁷ Grupy taryfowe: W14, W16.

⁴⁸ Grupy taryfowe: W17, W18, W20, W22.

⁴⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 537, ze zm.; dalej: ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

⁵⁰ Data wydania pozwolenia wodnoprawnego: 19 lipca 2023 r.

⁵¹ Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, ze zm.; dalej: ustawa Prawo wodne.

⁵² Informacja ustalająca wysokość opłaty za usługi wodne nr 17 ZZ Szczecin z 19.05.2021 r. (30 zł opłaty podwyższonej za pobór wód podziemnych za I kwartał 2021 r.); nr 44 ZZ Szczecin z 31.08.2021 r. (30 zł za II kwartał); nr 68 ZZ Szczecin z 15.11.2021 r. (40 zł za III kwartał); nr 87 ZZ Szczecin z 16.02.2022 r. (55 zł za IV kwartał).

⁵³ Informacja ustalająca wysokość opłaty za usługi wodne nr 8 ZZ Szczecin z 27.04.2022 r. (35 zł opłaty podwyższonej za pobór wód podziemnych za I kwartał 2022 r.); nr 30 ZZ Szczecin z 27.07.2022 r. (40 zł opłaty za

- 395 zł za rok 2023⁵⁴.

(akta kontroli str. 129-131, 874-881, 133-168)

Prezes wyjaśnił: (...) Zarządzaniem stacją zajmowały się kolejno różne jednostki samorządowe, zaś PWiK Myślibórz w obecnej postaci przejął zarząd nad SUW Rokicienko w roku 2014. Niestety przekazanie odbyło się, tak jak w przypadku innych wiejskich SUW bez dokumentacji technicznej, odbiorów technicznych, inwentaryzacji powykonawczej oraz informacji o ich istnieniu w zasobach geodezyjnych. (...) W momencie przejęcia SUW Rokicienko nie posiadała pozwolenia wodnoprawnego, zaś zaopatrywała w wodę 4 mieszkańców. Była to bardzo mała stacja, o minimalnym poborze wody surowej (poniżej 500 m³ rocznie). W związku z tą sytuacją, Przedsiębiorstwo postanowiło najpierw zainwestować środki finansowe w remont budynku i modernizację technologii SUW. Zostało to przeprowadzone na przełomie lat 2017-2018. Zaplanowano również złożenie wniosku o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego, jednak ze względu na wiążące się z tym koszty, wnioski składano według ustalonego harmonogramu, biorąc pod uwagę wielkość wodociągu oraz ilość zaopatrywanych odbiorców. Toteż w tym okresie sporządzono operaty wodnoprawne oraz otrzymano pozwolenia dla stacji: Golczew, Sulimierz, Sitno, Głazów, Rów, Kruszwin, Tarnowo, Rościn. Wprawdzie stacje te posiadały już zezwolenia, ale z różnych względów wymagały sporządzenia nowej dokumentacji. Jako stacja najmniejsza i pobierająca najmniejsze ilości wody, SUW Rokicienko uwzględniona została jako ostatnia. Obecnie stacja zaopatruje 6 odbiorców, zaś koszty funkcjonowania tego ujęcia niewspółmiernie przewyższają uzyskiwany ze sprzedaży wód przychód.

(akta kontroli str. 124, 129, 133)

2. Na trzech ujęciach w latach 2021, 2022 oraz 2023 występowały przekroczenia poboru wody surowej w stosunku do ilości wskazanych w pozwoleniach wodnoprawnych:

- dla ujęcia Nawrocko określono ilość pobieranej wody w ciągu roku do 101 375,10 m³/rok. Na podstawie kwartalnych sprawozdań przekazywanych przez Przedsiębiorstwo do Wód Polskich ustalono, że w roku 2021 pobór wód wyniósł 132 700 m³/rok (przekroczenie o 31 324,90 m³), w roku 2022 – 102 705 m³/rok (przekroczenie o 1 329,90 m³), a w roku 2023 – 121 575 m³/rok (przekroczenie o 20 199,90 m³),
- dla ujęcia Ławy określono ilość pobieranej wody w ciągu roku do 45 789,25 m³/rok. Na podstawie kwartalnych sprawozdań przekazywanych przez Przedsiębiorstwo do Wód Polskich ustalono, że w roku 2021 pobór wód wyniósł 51 786 m³/rok (przekroczenie o 5 996,75 m³), w roku 2022 – 75 710 m³/rok (przekroczenie o 29 920,75 m³), a w roku 2023 – 57 742 m³/rok (przekroczenie o 11 952,75 m³),
- dla ujęcia Golenice określono ilość pobieranej wody w ciągu roku do 33 572 m³/rok. Na podstawie kwartalnych sprawozdań przekazywanych przez Przedsiębiorstwo do Wód Polskich ustalono, że w roku 2021 pobór wód wyniósł 37 216 m³/rok (przekroczenie o 3 644 m³), w roku 2022 – 47 071 m³/rok (przekroczenie o 13 499 m³), a w roku 2023 – 68 941 m³/rok (przekroczenie o 35 369 m³).

(akta kontroli str. 177-178, 989-992)

Prezes wyjaśnił: Przedsiębiorstwo w latach 2021-2023 nie występowało z wnioskiem do Wód Polskich o zmianę decyzji wodnoprawnych w celu aktualizacji danych,

II kwartał); nr 59 ZZ Szczecin z 07.11.2022 r. (45 zł za III kwartał); nr 92 ZZ Szczecin z 06.02.2023 r. (45 zł za IV kwartał).

⁵⁴ Informacja ustalająca wysokość opłaty za usługi wodne nr 33 ZZ Szczecin z 21.06.2023 r. (130 zł opłaty podwyższonej za pobór wód podziemnych za I kwartał 2023 r.); nr 55 ZZ Szczecin z 14.08.2023 r. (140 zł opłaty za II kwartał); nr 112 ZZ Szczecin z 30.11.2023 r. (125 zł za III kwartał).

natomiast:

- odnośnie SUW Nawrocko: obecnie realizowane jest zadanie Kompleksowy remont Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Nawrocko, na które pozyskano środki zewnętrzne. Inwestycja ta zakończy się około połowy bieżącego roku, po czym wystąpimy z wnioskiem do Wód Polskich o nowe pozwolenie wodnoprawne określające aktualne warunki poboru wody w stanie pierwotnym.

- odnośnie SUW Ławy: w związku z powtarzającymi się przekroczeniami ilości pobranych wód w SUW Ławy, PWiK w Myśliborzu w dniu 16 listopada 2023 r. zwróciło się do PGW Wody Polskie z wnioskiem o udzielenie nowego pozwolenia wodnoprawnego na usługę wodną obejmującą pobór wód podziemnych i wprowadzanie oczyszczonych ścieków technologicznych z ujęcia w Ławach. Nowe pozwolenie wodnoprawne SZ.ZUZ.4.4210.322.2023.AZ określające dopuszczalną ilość pobranej wody na 83 281 m³ na rok wydane zostało 25 stycznia 2024 roku.

- odnośnie SUW Golenice: w związku z powtarzającymi się przekroczeniami ilości pobranych wód w SUW Golenice, PWiK w Myśliborzu w dniu 16 listopada 2023 r. zwróciło się do PGW Wody Polskie z wnioskiem o udzielenie nowego pozwolenia wodnoprawnego na usługę wodną obejmującą pobór wód podziemnych i wprowadzanie oczyszczonych ścieków technologicznych z ujęcia w Golenicach. Nowe pozwolenie wodnoprawne SZ.ZUZ.4.4210.321.2023.AZ określające dopuszczalną ilość pobranej wody na 56 375 m³ na rok wydane zostało 19 lutego 2024 roku.

(akta kontroli str. 180-197)

Zapytany w trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska poinformował, że dla wskazanych wyżej stacji uzdatniania wody nie ustalał na podstawie art. 282 ust. 8 ustawy Prawo wodne obowiązku uiszczenia opłaty podwyższonej, o której mowa w art. 280 pkt 2 lit. a powyższej ustawy. Zgodnie z art. 300 ust. 6 ustawy Prawo wodne, termin na dochodzenie zobowiązań w powyższym trybie wynosi 5 lat licząc od końca roku kalendarzowego, za który ustala się opłatę podwyższoną, jeżeli w ciągu tego okresu wydano i doręczono decyzje ustalające opłatę podwyższoną. Postępowania w sprawie ustalenia opłaty podwyższonej za korzystanie z usług wodnych polegających na poborze wód podziemnych lub wód powierzchniowych, z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym, zostaną wszczęte zgodnie z terminem ustawowym wskazanym powyżej. Wskazał również, że nie występował o informację z ewidencji Wód Polskich, o której mowa w art. 302 ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo wodne, dotyczące ilości i jakości pobranych wód podziemnych i wód powierzchniowych (art. 282 ust. 9 ustawy Prawo wodne) dla wymienionych powyżej stacji uzdatniania wody.

(akta kontroli str. 169-170, 172-173)

OCENA CZĄSTKOWA

Przedsiębiorstwo było przygotowane organizacyjnie i finansowo do realizacji zadań związanych z ograniczeniem strat wody. PWiK dysponowało pracownikami o wykształceniu kierunkowym i adekwatnym doświadczeniu zawodowym do zarządzania systemami wodociagowymi. Przedsiębiorstwo przeprowadzało inwestycje i remonty sieci wodociagowych, mające na celu zmniejszenie strat wody, w ramach posiadanych środków finansowych, również pozyskanych z zewnątrz w ramach dotacji. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły czerpania wody z jednego ujęcia bez wydanego pozwolenia wodnoprawnego oraz przekroczenia ilości pobranej wody, określonych w pozwoleniach wodnoprawnych dla trzech ujęć wody. Przedsiębiorstwo uzyskało brakujące pozwolenie wodnoprawne dla jednego ujęcia wody w 2023 r.; dla dwóch ujęć wody uzyskało nowe pozwolenia wodnoprawne w 2024 r. z wyższymi limitami ilości pobranej wody; dla jednego ujęcia planowało

wystąpić o nowe pozwolenie wodnoprawne z wyższym limitem poboru wody w połowie 2024 r., po zakończeniu remontu w SUW.

OBSZAR

2. Działania podejmowane przez przedsiębiorstwo wodociągowe w zakresie ograniczania strat wody

Opis stanu faktycznego

2.1 Przedsiębiorstwo w badanym okresie sporządzało bilans wody. PWiK ilości wody surowej i uzdatnionej określało na podstawie wskazań urządzeń pomiarowych (przepływomierzy i wodomierzy), natomiast ilość wody zużytej na cele własne technologiczne określało zarówno za pomocą urządzeń pomiarowych, jak i szacunkowo⁵⁵. Pomiar i obliczenia były wykonywane dla każdego z 13 systemów oddzielnie.

(akta kontroli str. 56-59, 78-79, 352-371)

Prezes wyjaśnił, że *Dla zapewnienia wiarygodności wyników bilansu, Przedsiębiorstwo dokonuje odczytów pobranej i dostarczanej wody za pomocą wodomierzy, które są na bieżąco wymieniane i legalizowane. (...) W przypadku wymiany wodomierzy wody surowej bądź uzdatnionej w studni lub stacji uzdatniania wody, każdorazowo sporządza się protokół wymiany wodomierza.*

(akta kontroli str. 56-69)

Do pomiaru ilości wody surowej w stacjach uzdatniania wody z ujęć zasilających sieć Myślibórz⁵⁶, Głazów⁵⁷ oraz Nawrocko⁵⁸ Przedsiębiorstwo w badanym okresie wykorzystywało przepływomierze. Użytkowane przez Przedsiębiorstwo przepływomierze spełniały wymagania z ustawy z dnia 13 kwietnia 2016 r. o systemach oceny zgodności i nadzoru rynku, rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 2 czerwca 2016 r. w sprawie wymagań dla przyrządów pomiarowych oraz Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/32/UE z dnia 26 lutego 2014 r. w sprawie harmonizacji ustawodawstw państw członkowskich odnoszących się do udostępniania na rynku przyrządów pomiarowych. Ilość pobranej wody z ujęć zlokalizowanych w Kruszwinie, Ławach, Rokicienku, Rościnie, Rowach, Sitnie, Sulimierzu, Tarnowie mierzona była za pomocą wodomierzy. Wodomierze wykorzystywane do pomiaru ilości wody surowej posiadały wymagane przepisami legalizacje. W dwóch pozwoleniach wodnoprawnych⁵⁹ dotyczących poboru wód z ujęć w Myśliborzu oraz Nawrocku określono, że pomiar ilości pobieranej wody surowej będzie dokonywany za pomocą wodomierzy, podczas gdy taki pomiar odbywał się za pomocą przepływomierzy, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 665-670)

⁵⁵ Szacunkowo były obliczane niektóre składniki wody zużytej na cele własne technologiczne. W celu dokonania tych obliczeń została zastosowana określona metodologia: w 13 systemach dla obliczenia ilości wody użytej do płukania sieci po awarii przyjęto iloczyn ilości awarii, wydajności hydrantów i czasu płukania na 1 godzinę (wydajność hydrantu dla wodociągu miejskiego – 36 m³/h, dla wodociągu wiejskiego 18 m³/h); w systemach: Golenice, Ławy, Rokicienka (Zofinówka), Nawrocko, Rościn, Rów, Sitno, Tarnowo ilość wody użytej do płukania filtrów określono na podstawie pozwolenia wodnoprawnego, określającego dopuszczalną roczną ilość wód popłucznych wprowadzanych do środowiska⁵⁵ – brak systemów pomiarowych wód popłucznych; w 13 systemach ilość wody użytej do celów przeciwpożarowych określono na podstawie raportów przekazywanych PWiK przez jednostki Państwowej Straży Pożarnej. W systemie Myślibórz opomiarowana była ilość wody użytej do płukania filtrów, określona na podstawie przepływomierza wody popłucznej, zamontowanego w stacji uzdatniania wody i sprzężonego z systemem informatycznym. W systemie Głazów w bilansie wody nie uwzględniono ilości wód popłucznych, ponieważ w stacji uzdatniania wody była zastosowana technologia odzysku i wprowadzania do ponownego obiegu wody użytej do płukania filtrów. W systemie Golczew, Kruszwin i Sulimierz pozwolenia wodnoprawne nie zawierały ilości wód popłucznych; w bilansie wody ilość wód popłucznych określono szacunkowo.

⁵⁶ Pięć przepływomierzy zainstalowanych w studniach: 1D, 1E, 10A, 8B, 6B.

⁵⁷ Dwa przepływomierze zainstalowane w studniach nr 1, nr 2.

⁵⁸ Jeden przepływomierz zainstalowany w studni.

⁵⁹ W pozwoleniu wodnoprawnym z dnia 8 sierpnia 2018 r. oraz w pozwoleniu wodnoprawnym z dnia 1 czerwca 2016 r.

Prezes wskazał, że *Problematyczne jest precyzyjne określanie ilości wody surowej pobranej na stacjach uzdatniania wody, gdy pomiar ilości wody surowej prowadzony jest za pomocą wodomierzy. W myśl zapisów rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 2 czerwca 2016 r., „wodomierze są urządzeniami do mierzenia przepływu wody czystej (pitnej)”. W przypadku zmiany urządzenia pomiarowego z wodomierza na przepływomierz, wskaźniki strat maleją, co można obserwować na przykładzie SUW Myślibórz i SUW Głazów.*

(akta kontroli str. 107)

Do pomiaru ilości wody uzdatnionej wysyłanej do sieci Myślibórz oraz Głazów Przedsiębiorstwo w badanym okresie wykorzystywało przepływomierze. Ilość wody uzdatnionej wysyłanej na pozostałe 11 sieci wodociągowych była mierzona na podstawie wskazań wodomierzy, z których dwa nie posiadały aktualnego świadectwa legalizacji, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 668-670)

Na dzień 31.12.2023 r. Przedsiębiorstwo nie prowadziło jednoczesnego odczytu wodomierzy u odbiorców indywidualnych. Pracownicy Przedsiębiorstwa dokonywali odczytów wskazań wodomierzy.

Dyrektor ds. technicznych wyjaśnił, że *Podjęmowane przez Przedsiębiorstwo działania są ukierunkowane na wprowadzenie jednoczesności pomiaru poprzez zastosowanie nakładek radiowych do zdalnego odczytu wodomierzy u odbiorców. Obecnie kontynuujemy wymianę wodomierzy na wodomierze przystosowane do zdalnego odczytu. Zakładamy wymianę wodomierzy na te przygotowane do zainstalowania nakładek radiowych do końca 2025 r. Od roku 2025 planujemy sukcesywnie wyposażanie wodomierzy w nakładki radiowe i planujemy prowadzenie tych działań w ciągu trzech lat. Taki scenariusz zakładamy przy wykorzystaniu środków własnych Przedsiębiorstwa. W sytuacji gdy będzie możliwość skorzystania z finansowania zewnętrznego, zakładamy pozyskanie takich środków i tym samym skrócenie wprowadzenia jednoczesności pomiaru w ciągu jednego roku. W sytuacji możliwości wykorzystania środków zewnętrznych, planujemy kompleksowe działania, w tym podział sieci na strefy.*

(akta kontroli str. 56-57, 120, 671-722)

Przedsiębiorstwo nie dokonywało obliczeń wskaźników strat wody.

Prezes wyjaśnił, że *PWiK dokonywało analizy wielkości strat każdorazowo przy sporządzaniu kwartalnej informacji dla PGW Wody Polskie dla ustalenia wysokości opłaty zmiennej za pobór wód podziemnych (...). Wskaźnik WS nie był wyliczany.*

(akta kontroli str. 56-59)

W toku kontroli NIK ustalono, że w całym badanym okresie w niektórych systemach wystąpiły wysokie i podwyższone wskaźniki strat wody⁶⁰:

⁶⁰ Powszechnie stosowany w Polsce i wielu krajach jest procentowy wskaźnik strat wody WS. Oprócz tego wskaźnika, według standardów IWA zaleca się wyznaczanie następujących wskaźników: jednostkowego wskaźnika strat rzeczywistych – RLB (RLB1 i RLB2); wskaźnika objętości wody niedochodowej – NRW; wskaźnika strat nieuniknionych – UARL; infrastrukturalnego indeksu wycieków – ILI (należy podkreślić, że wskaźnik jest zalecany do stosowania do dużych systemów wodociągowych, gdy liczba przyłączy przekracza 5000, gęstość przyłączy jest większa niż 20 na km sieci oraz średnie ciśnienie przekracza 0,25 MPa). Brak jest uregulowań prawnych w sprawie maksymalnej wartości dopuszczalnych strat wody w systemie wodociagowym. Według źródeł niemieckich dopuszczalne straty wynoszą one ok. 8–10%, gdyż koszt usunięcia wycieków poniżej tej wartości jest wielokrotnie wyższy od korzyści wynikających z uszczelnienia sieci. Przyjęte na potrzeby niniejszej kontroli wartości należy uznać za orientacyjne, wskazane na podstawie badań przedstawionych w literaturze. Za wymagające szczególnej analizy, zdiagnozowania przyczyn i analizy podjętych działań należy uznać straty procentowe wzrastające w kolejnych latach oraz straty wynoszące powyżej 20% (WS). Podobnie w przypadku wskaźnika RLB1 i RLB2: RLB1 – gdy przekracza 7,2 m³/km * doba, RLB2 – gdy przekracza 150 dm³/d na przyłączy wodociagowe. Różnica między wskaźnikiem NRW i WS wskazuje na ilość wody pobranej na potrzeby własne

- w systemie Myślibórz: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 28,8% i 28,7% odpowiednio w 2021 r. i w 2022 r., po czym zmalał do poziomu 23,1% w 2023 r.; dobową wielkość strat wody przypadającą na 1 przyłączy (RLB2) wyniosła 347,7 dm³/doba na przyłączy w 2021 r., po czym zmalała do poziomu 344,5 dm³/doba na przyłączy w 2022 r. i do 262,3 dm³/doba na przyłączy w 2023 r.

Prezes wyjaśnił, że *Działania naprawcze (...) (modernizacja SUW Myślibórz, zakup lokalizatora uzbrojenia podziemnego, geofonu, rejestratora, dążenie do obniżenia ciśnienia w sieci itp.) skutkują obniżeniem poziomu strat wody, co znajduje odzwierciedlenie w przedstawionych wskaźnikach. Jednak z powodu ograniczonych możliwości finansowych, działania te skupiają się głównie na największej – miejskiej sieci wodociągowej.*

- w systemie Głazów: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 48,6% i 27,9% odpowiednio w 2021 r. i w 2022 r., po czym zmalał do poziomu 16,7% w 2023 r.

Prezes wyjaśnił, że *Poprzez zrealizowanie projektu „Budowa Stacji Uzdatniania Wody w Głazowie wraz z infrastrukturą techniczną oraz przebudową ujęcia wody” uzyskano bardzo dobry efekt obniżenia poziomu strat wody, co znajduje odzwierciedlenie w przedstawionych wskaźnikach.*

- w systemie Golczew: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 52,9% w 2021 r., po czym zmalał do poziomu 21,3% w 2022 r.; dobową wielkość strat wody na jeden km sieci (RLB1) wyniosła 19,03 dm³/d na km w 2021 r., po czym zmalała do poziomu 4,53 dm³/d na km w 2022 r.; ilość wody niedochodowej, tj. niesprzedanej w ogólnej ilości wody wtłoczonej do systemu wodociągowego (NRWB) wyniosła 48% w 2022 r.

Prezes wyjaśnił, że *Ze względu na bardzo wysoką zawartość żelaza i manganu w wodzie głębinowej pobieranej z ujęcia w Golczewie i związanych z tym trudności z uzyskaniem dobrej jakości wody uzdatnionej podawanej do sieci, w roku 2022 podjęto decyzję o tymczasowym zamknięciu ujęcia w Golczewie i przyłączenia odbiorców do SUW Golenice. Obie stacje uzdatniania wody połączone są rurociągiem awaryjnym o długości ok. 2 km, nieużywanym od kilku lat. Przed użyciem rurociągu należało wstępnie go wypłukać aż do uzyskania wody odpowiedniej jakości. Proces ten prowadzony był przez około 2 tygodnie, dopiero po upływie tego czasu badania wykazały osiągnięcie odpowiednich paramentów podawanej wody. Ilość wody użytej do wypłukania rurociągu szacuje się na około 1680 m³ (14 dni x 12 h x 10 m³/h). Ilość tę doliczono do sumy zużycia wody technologicznej w SUW Golenice w roku 2022. Od III kwartału 2022 r. ilość wody sprzedanej dla odbiorców SUW Golczew dolicza się do SUW Golenice.*

- w systemie Golenice: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 34,8% w 2021 r., po czym wzrósł do poziomu 47,4% w 2022 r. i do 57,9% w 2023 r.; dobową wielkość strat wody na jeden km sieci (RLB1) wyniosła 10,7 dm³/doba na km w 2023 r.

Prezes wyjaśnił, że *Wysokie wskaźniki strat w SUW Golenice mogą być wynikiem kradzieży wody z hydrantów, jak i również występującą czasami niedrożnością zaworów odpowietrzających zamontowanych na filtrach. Mimo okresowego czyszczenia, wytrącone związki żelaza blokują przepływ powietrza w zaworach, co powoduje wypływ wody z filtrów. Opisana sytuacja ma miejsce głównie w stacjach, gdzie woda surowa ma wysoką zawartość żelaza. Wiąże się to również z koniecznością częstszego płukania filtrów, co także powoduje większe ubytki wody.*

zakładu. Potrzeby własne według literatury wynoszą najczęściej do 5% wody wtłoczonej, a w uzasadnionych sytuacjach nawet do 10%.

- w systemie Kruszwin: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 20,2% w 2021 r., następnie zmalał do 18,1% w 2022 r. i wzrósł do poziomu 24,2% w 2023 r.

Prezes wyjaśnił, że *Stacja uzdatniania wody w Kruszwinie zaopatruje dwie miejscowości – Kruszwin i Listomie. Rurociąg pomiędzy obiema miejscowościami ma ok. 1 km długości i okresowo ulega awariom na odcinku położonym w użytkach rolniczych. Są to pola położone w bezpośrednim sąsiedztwie jeziora i wyciek wody z sieci wodociągowej występuje bezpośrednio do jeziora, jest trudny do zauważenia, a co za tym idzie, do szybkiego usunięcia.*

- w systemie Ławy: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 19,9% w 2021 r., 20% w 2022 r. i wzrósł do poziomu 28,2% w 2023 r.

Prezes wyjaśnił, że *Dużą część sieci wodociągowej zaopatrującej odbiorców w miejscowości Ławy obejmuje infrastruktura po byłym PGR. Sieć ta zaopatruje budynki, ogrody, domy mieszkalne, nie była w jakikolwiek sposób zinwentaryzowana i w obecnym stanie może generować straty wody niemożliwe do zidentyfikowania.*

- w systemie Nawrocko: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 51,8% w 2021 r., następnie zmalał do 37,1% w 2022 r. i wzrósł do poziomu 47,2% w 2023 r. Wzrost strat wody w roku 2023 w porównaniu do roku 2022 potwierdza również wzrost wartości innych wskaźników strat jak RLB1, NRW i ILI.

Prezes wyjaśnił, że *Stacja uzdatniania wody w Nawrocku obejmuje bardzo rozległy teren, jest drugą co do wielkości stacją na terenie Gminy – długość samej sieci rozdzielczej to 44,7 km. Bardzo duże straty wody, głównie w roku 2021, generowały nieszczelności filtrów w SUW (wielokrotne naprawy, spawanie, a w końcu wyłączenie filtrów z użytkowania). W zaistniałej sytuacji, w roku 2021, podjęto decyzję o konieczności przeprowadzenia modernizacji urządzeń Stacji, co spowodowało znaczące obniżenie wskaźnika strat w następnym roku. (...) Poprawa parametrów nastąpiła, lecz nie była wystarczająco skuteczna. (...) trwa obecnie kompleksowa modernizacja stacji uzdatniania wody w miejscowości Nawrocko. (...) Inwestycja ta niewątpliwie pomoże ograniczyć straty wody poprzez zastosowanie lepszych technologii, dużo bardziej wiarygodnych urządzeń pomiarowych oraz stałego monitoringu pracy stacji.*

- w systemie Rościn: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 34,7% w 2021 r., następnie zmalał do 33,8% w 2022 r. i wzrósł do poziomu 35,7% w 2023 r. Wzrost strat wody w roku 2023 potwierdza również wzrost wartości innych wskaźników strat jak RLB1, NRW i ILI.

Prezes wyjaśnił, że *W roku 2021 z powodu trudności w uzyskaniu zgodnych z normą parametrów bakteriologicznych wody podawanej do spożycia z SUW Rościn, stacja wyłączona została z użytkowania w I połowie 2021 r. – woda podawana była z SUW Nawrocko. W związku z tym dokonano korekty ilości wody sprzedanej dla SUW Rościn w ilości oszacowanej na 1800 m³. Tą samą ilość odliczono od sprzedaży w SUW Nawrocko. Tym samym ogólny bilans wody nie zmienił się, część sprzedanej wody została przeniesiona między SUW Rościn a SUW Nawrocko – zgodnie ze stanem faktycznym. Niemniej jednak fakt ten mógł mieć również wpływ na nieprawidłowości w bilansie strat wody.*

- w systemie Rów: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 57,3% w 2021 r., 40,2% w 2022 r. i 31,3% w 2023 r.; dobową wielkość strat wody przypadającą na 1 przyłączy (RLB2) wyniosła 515,6 dm³/dobę na przyłączy w 2021 r., po czym zmalała do poziomu 285,9 dm³/dobę na przyłączy w 2022 r. i do 160,9 dm³/dobę

na przyłączy w 2023 r. Stwierdza się redukcję strat wody w latach 2021-2023, co potwierdzają wskaźniki strat, jednak straty są nadal na wysokim poziomie.

- w systemie Sitno: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 42,5% w 2021 r., zmalał do 38,6% w 2022 r., po czym wzrósł do 42,5% w 2023 r.; dobową wielkość strat wody przypadającą na 1 przyłączy (RLB2) wyniosła 707,7 dm³/dobę na przyłączy w 2021 r., po czym zmalała do poziomu 480,8 dm³/dobę na przyłączy w 2022 r. i wzrosła do 517,5 dm³/dobę na przyłączy w 2023 r.
- w systemie Sulimierz: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 22,2% w 2021 r., po czym wzrósł do poziomu 30,4% w 2022 r. i do 39,7% w 2023 r. Wzrost strat wody w latach 2021-2023 potwierdza również wzrost wartości innych wskaźników strat jak RLB2, NRW i ILI; dobową wielkość strat wody przypadającą na 1 przyłączy (RLB2) wyniosła 263,7 dm³/dobę na przyłączy w 2023 r.

Prezes wyjaśnił, że wysokie wskaźniki strat w SUW Rów, SUW Sitno i SUW Sulimierz mogą być wynikiem kradzieży wody z hydrantów. PWiK, głównie w sezonie wiosennym i letnim (opryski rolnicze), otrzymuje zgłoszenia o nielegalnym poborze wody, istnieją jednakże duże trudności z identyfikacją sprawców kradzieży. Po otrzymaniu zgłoszenia, Przedsiębiorstwo dokonuje ponownego plombowania i zabezpieczenia hydrantu, jednakże ich umiejscowienie nie pozwala na skuteczny nadzór. Wysokie wskaźniki strat mogą być również skutkiem wycieków z nieszczelnych sieci oraz drobnych, trudnych do zlokalizowania awarii, podczas których wyciekająca woda znajduje ujście do studzienek, zbiorników wodnych itp.

- w systemie Tarnowo: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 47,9% i 28,3% odpowiednio w 2021 r. i w 2022 r., po czym zmalał do poziomu 19,6% w 2023 r. To korzystne obniżenie strat w latach 2021-2023 potwierdza również obniżenie wartości innych wskaźników, jak RLB1, NRW czy ILI.

Prezes wyjaśnił, że Wysokie straty wydobywanej w SUW Tarnowo wody surowej (szczególnie do roku 2021), generowane były przez zastosowanie nieefektywnych technologii uzdatniania i związanego z tym wysokiego poziomu manganu i żelaza w wodzie podawanej do spożycia. Skutkowało to koniecznością częstszych płukań stacji i dużego wydatku wody do płukania (...) W roku 2021 podjęto decyzję o konieczności przeprowadzenia modernizacji urządzeń stacji, co spowodowało znaczące obniżenie wskaźnika strat w latach kolejnych.

- w systemie Rokiczenko (Zofinówka) w całym badanym okresie wskaźniki strat wody wyniosły: udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł w latach 2021-2023 odpowiednio 15,7%, 19,1%, 15,1%. W systemie uśredniono ilość wody sprzedanej odbiorcom w poszczególnych latach ze względu na fakt, że podejrzewano nierzetelne dokonywanie odczytów z wodomierzy (zmieniono pracownika dokonującego odczytów, co spowodowało gwałtowny wzrost sprzedawanej wody). Ilość wody sprzedanej podzielono proporcjonalnie do ilości wody wydobytej przy jednoczesnym zachowaniu ilości wody sprzedanej za okres trzech analizowanych lat.

(akta kontroli str. 107-111, 374-490)

PWiK nie wyznaczyło ekonomicznego poziomu wycieków z sieci. Prezes wyjaśnił, że *Przedsiębiorstwo obecnie jest na etapie prac mających na celu wyznaczenie ekonomicznego poziomu wycieków z sieci.*

(akta kontroli str. 57)

2.2 Na dzień 31.12.2023 r. Przedsiębiorstwo zainstalowało u odbiorców 4 195 sztuk wodomierzy.

(akta kontroli str. 674)

Przedsiębiorstwo nie zapewniło okresowej legalizacji wodomierzy zainstalowanych u odbiorców:

- na dzień 31.12.2021 r. użytkowanych było 1 003 sztuk wodomierzy do rozliczeń zużycia wody w lokalach po okresie legalizacji (co stanowiło 24,4% zainstalowanych wodomierzy⁶¹);
- na dzień 31.12.2022 r. użytkowanych było 987 sztuk wodomierzy do rozliczeń zużycia wody po okresie legalizacji w lokalach (co stanowiło 23,8% zainstalowanych wodomierzy⁶²);
- na dzień 31.12.2023 r. użytkowanych było 875 sztuk wodomierzy do rozliczeń zużycia wody w lokalach po okresie legalizacji (co stanowiło 20,8% zainstalowanych wodomierzy⁶³).

Powyższe zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 671-674)

Prezes wyjaśnił, że (...) *Przedsiębiorstwo nie posiada możliwości jednoczesnej wymiany wszystkich wodomierzy na legalizowane ze względu na brak odpowiedniej ilości pracowników. Niemniej jednak od 2020 r. wdrażany jest nowy system gospodarki wodomierzowej (...).*

(akta kontroli str. 57)

Przedsiębiorstwo sporządzało rejestry wymiany wodomierzy u odbiorców⁶⁴. W użytkowanym systemie informatycznym⁶⁵ Przedsiębiorstwo gromadziło dane w zakresie wymienianych u odbiorców wodomierzy⁶⁶.

(akta kontroli str. 56, 60-69, 671-722)

W badanym okresie prowadzono sukcesywną eliminację rozliczenia ryczałtowego:

- na 31.12.2021 r. ryczałtem rozliczało się 102 odbiorców (2,72% wszystkich odbiorców⁶⁷);
- na 31.12.2022 r. ryczałtem rozliczało się 94 odbiorców (2,47% wszystkich odbiorców⁶⁸);
- na 31.12.2023 r. ryczałtem rozliczało się 88 odbiorców (2,29% wszystkich odbiorców⁶⁹);

Dyrektor ds. technicznych wyjaśnił, że *obecnie ryczałtowe rozliczenie za wodę dotyczy jedynie tych odbiorców, u których nie ma możliwości likwidacji tego typu rozliczenia za zużytą wodę.*

(akta kontroli str. 56-57, 123, 372, 671-722)

Przedsiębiorstwo, w badanym okresie, wyrywkowo analizowało pobory wody u odbiorców, w przypadku zaistnienia zdarzeń nietypowych, odbiegających od normy. Pracownicy Przedsiębiorstwa odczytujący wodomierze zostali zobowiązani do zwracania uwagi na występowanie nielegalnych punktów czerpalnych w miejscach

⁶¹ Z 4 103 wodomierzy zainstalowanych na dzień 31.12.2021 r.

⁶² Z 4 144 wodomierzy zainstalowanych na dzień 31.12.2022 r.

⁶³ Z 4 195 wodomierzy zainstalowanych na dzień 31.12.2023 r.

⁶⁴ W podziale na wodomierze miejskie i wiejskie; w rejestrach zawarto informację o: nazwie odbiorcy, adresie, numerze wodomierza, średnicy, stanie licznika i dacie wymiany.

⁶⁵ Zintegrowany System Informatyczny UNISOFT.

⁶⁶ W tym numer i typ wodomierza, nazwa producenta, numer plomby, stan wodomierza starego, stan wodomierza nowego, data zamontowania.

⁶⁷ Z 3 746 odbiorców na dzień 31.12.2021 r.

⁶⁸ Z 3 793 odbiorców na dzień 31.12.2022 r.

⁶⁹ Z 3 832 odbiorców na dzień 31.12.2023 r.

odczytu i informowania o tym fakcie PWiK⁷⁰. Podjęte w tym zakresie działania zostały szczegółowo opisane poniżej w części 2.4 wystąpienia.

(akta kontroli str. 56-59, 107, 123, 671-722)

Przedsiębiorstwo posiada częściową możliwość zarządzania ciśnieniem na jednej z 13 sieci wodociągowych – na sieci Myślibórz.

Dyrektor ds. technicznych wyjaśnił, że Ze względu na ograniczone możliwości finansowe Przedsiębiorstwa, nie zarządzamy ciśnieniem w innych sieciach niż sieć Myślibórz. Nie wykluczamy wdrożenia takiego rozwiązania, ale obecnie priorytetem dla Przedsiębiorstwa jest wymiana wodomierzy na wodomierze wyższych klas metrologicznych oraz wprowadzenie jednoczesności pomiaru i w związku z tym zakup nakładek do odczytu drogą radiową na wodomierze. Należy zdać sobie sprawę z faktu, że aby skutecznie zarządzać zasobami wody, trzeba je prawidłowo opomiarować.

(akta kontroli str. 58, 121)

W 2021 r. przeprowadzono w Przedsiębiorstwie audyt badania kosztów wody i strat wody w celu wprowadzenia inteligentnego zarządzania ciśnieniem w sieci. W wyniku tego audytu zakupiono⁷¹ zestaw startowy aplikacji sterującej ciśnieniem w sieci⁷² oraz uruchomiono tę aplikację⁷³. W ramach tej inwestycji m.in. wyznaczono dwa punkty krytyczne⁷⁴, zamontowano na SUW Myślibórz system zdalnej rejestracji ciśnień⁷⁵, zamontowano w punktach krytycznych rejestratory wraz z czujnikiem ciśnień. W wyniku tych działań ustabilizowano ciśnienia na ulicy Gorzowskiej oraz zapewniono ciągłość dostaw dla mieszkańców w rejonie tej ulicy.

Dyrektor ds. technicznych wyjaśnił, że Przedsiębiorstwo w celu ustabilizowania ciśnienia w dwóch punktach o najniższym ciśnieniu dyspozycyjnym na sieci wodociągowej miasta Myślibórz, wyznaczyło dwa punkty krytyczne (system ma możliwości wprowadzenia do ośmiu punktów krytycznych) w ulicy Gorzowskiej i w ulicy Jabłonkowej. W tych miejscach występują największe problemy w mieście, związane z ustabilizowaniem ciśnienia. Są to punkty krytyczne wyznaczone w wyniku pomiarów ciśnienia kilkunastu punktów krytycznych. W pozostałych miejscach zasilanych z SUW Myślibórz nie ma problemów z ciśnieniem. Inne SUW są mało rozległe i nie występuje tam problem związany z ustabilizowaniem ciśnienia. Wszystkie modernizowane, rozbudowywane i unowocześniane SUW są wyposażane w system proporcjonalnego sterowania ciśnieniem. W tej chwili pracuje tak SUW w Głazowie. W dwóch modernizowanych SUW tj. w SUW, SUW Tarnowo i SUW Nawrocko, są zaprojektowane tego typu rozwiązania. Te projekty są w realizacji i do końca sierpnia 2024 r. te systemy będą funkcjonowały. Kolejne SUW, które będą modernizowane będą wyposażone również w system stabilizacji ciśnienia.

(akta kontroli str. 58, 80-102, 120-121, 214, 1131-1159)

Przedsiębiorstwo w ramach Projektu dofinansowanego z Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 r. pn. „Uporządkowanie gospodarki wodnościekowej w aglomeracji Myślibórz” wydzieliło strefy pomiaru na sieci Myślibórz. Wybudowano trzy studnie pomiarowe⁷⁶ pozwalające na monitorowanie trzech obszarów sieci wodociągowej na sieci Myślibórz.

(akta kontroli str. 58)

⁷⁰ W takich przypadkach Przedsiębiorstwo dokonuje odcięcia nielegalnego przyłącza.

⁷¹ W 2021 r.

⁷² Za łączną kwotę 32 656 zł.

⁷³ Poniesiono wydatek na łączną kwotę 49 088 zł.

⁷⁴ W tym jeden zlokalizowany na ulicy, w której ciśnienie wody było najmniejsze.

⁷⁵ System co 24 godziny przesyła dane do sterownika zestawu hydroforowego, który automatycznie dopasowuje charakterystykę ciśnienia proporcjonalnego zapewniając stabilność ciśnienia w krytycznych punktach sieci.

⁷⁶ Ul. Gorzowska (kierunek Klicko), ul. Ceglana (kierunek Dąbrowa, Czólnów), ul. Łużycka (kierunek Myśliborzyce).

W badanym okresie Przedsiębiorstwo do rejestracji ciśnienia i przepływu wody oraz do detekcji nieprawidłowości w sieciach wodociągowych⁷⁷ wykorzystywało⁷⁸ m.in. rejestrator przepływów.

Dyrektor ds. technicznych wyjaśnił, że: (...) *W sytuacji otrzymania zgłoszenia problemów z ciśnieniem lub przepływem wody, użytkujemy to urządzenie. Zwykle w celu pozyskania wiarygodnych danych instalujemy to urządzenie na tydzień z uwzględnieniem weekendu. Po tym okresie weryfikujemy jego odczyty związane z ewentualnymi problemami z ciśnieniem i przepływem wody. Zgłaszane przez mieszkańców lub przedsiębiorstwa problemy, zwykle związane są z wymianą wodomierza. Po zamontowaniu takiego rejestratora i przeprowadzenia pomiarów zwykle dane potwierdzają prawidłowość wskazań wodomierzy.*

(akta kontroli str. 58, 122)

W badanym okresie Przedsiębiorstwo prowadziło obserwację minimalnych przepływów nocnych, minimalnych rozbiórów nocnych na dwóch z 13 SUW, tj. w SUW Myślibórz i SUW Głazów.

(akta kontroli str. 58, 101-102)

Do obserwacji minimalnych przepływów nocnych przedsiębiorstwo wykorzystywało system SCADA⁷⁹. Takie obserwacje prowadzono na dwóch SUW: Myślibórz i Głazów. Dyrektor ds. technicznych wyjaśnił, że *Jeżeli przeprowadzona obserwacja minimalnych przepływów nocnych wykaże, że przepływ ten jest wyższy niż standardowy, w pierwszej kolejności sprawdzane są ustawienia, czy nie są zmienione nastawy. Następnie zaczynamy szukać przyczyny odchylenia: pracownicy informowani są, że mamy wyciek i trzeba go zlokalizować i podjąć dalsze działania np. usunąć awarię. W Przedsiębiorstwie porównujemy przepływy nocne z ciśnieniem w sieci. Taka analiza pozwala na zidentyfikowanie zwiększenie chwilowego poboru wody. Taki pobór może świadczyć o nagłym poborze wody z hydrantu, poboru przez straż lub kradzież. W następstwie takich obserwacji podejmujemy działania, związane z lokalizacją ewentualnego poboru lub wycieku.*

(akta kontroli str. 58, 101-102, 122)

Przedsiębiorstwo nie dysponowało oprogramowaniem umożliwiającym sterowanie procesem Szybkiej Detekcji Wycieków⁸⁰.

Prezes wyjaśnił, że *Przedsiębiorstwo nie dysponuje oprogramowaniem umożliwiającym sterowanie procesem Szybkiej Detekcji Wycieków wyłącznie z powodu ograniczonych możliwości finansowych. Planowany jest zakup niezbędnego sprzętu wraz z oprogramowaniem, jednak konieczne jest pozyskanie odpowiednich funduszy. W miarę istniejących możliwości przeznaczamy na niezbędne inwestycje środki własne, staramy się również pozyskiwać fundusze zewnętrzne.*

(akta kontroli str. 58, 127)

PWiK podjęło działania zmierzające do opomiarowania strefowego sieci wodociągowej miasta Myślibórz. W 2022 r. Przedsiębiorstwo zleciło przygotowanie koncepcji opomiarowania zakładającego stworzenie stanowiska dyspozytorskiego do archiwizacji i analizy danych, stworzenie siedmiu punktów pomiarowych. W wyniku realizacji tego przedsięwzięcia możliwe będzie m.in. monitorowanie obiektów

⁷⁷ To urządzenie może służyć również do pomiaru ciśnienia na hydrancie.

⁷⁸ Zakupiony w 2019 r. w celu sprawnego odszukania wycieku.

⁷⁹ Był to system informatyczny nadzorujący przebieg procesu technologicznego.

⁸⁰ Tego typu oprogramowanie jest pomocne w detekcji wycieków, niemniej jednak poszukiwanie nieszczelności może odbywać się również przy wykorzystaniu mniej zaawansowanych rozwiązań, które wymagają mniejszych nakładów finansowych (m.in. geofony, loggery, kolerator).

wodociągowych⁸¹, monitorowanie i rejestracja pracy lokalnych ujęć wody i punktów sprzedaży wody.

Dyrektor ds. technicznych wyjaśnił, że *W czerwcu została opracowana koncepcja opomiarowania zakładającego stworzenie stanowiska dyspozytorskiego do archiwizacji i analizy danych, stworzenie siedmiu punktów pomiarowych jedynie dla sieci Myślibórz, ponieważ miasto generuje Przedsiębiorstwu około 60% sprzedaży i stąd jest najistotniejszą siecią i najbardziej rozległą. W małych miejscowościach trudno jest podzielić sieć na strefy. Należy zauważyć, że lokalizacja wycieku na małej sieci jest łatwiejsza od lokalizacji na większej sieci. Docelowo Przedsiębiorstwo będzie dążyło do opomiarowania każdej z SUW systemem SCADA. Bez opomiarowania ciężko jest zarządzać wodą. Podstawą ograniczania strat wody jest prawidłowe opomiarowanie urządzeniami dobrej jakości.*

(akta kontroli str. 58, 90-96, 122)

Przedsiębiorstwo podejmowało działania w celu ograniczenia strat wody powstających w wyniku kradzieży z hydrantów, jednak były one niewystarczające, co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 107-111, 123)

Przedsiębiorstwo w latach 2021-2022 wymieniło łącznie 489 metrów sieci wodociągowej w Myśliborzu⁸². Koszt tej inwestycji wyniósł 441 670 zł⁸³.

(akta kontroli str. 373, 376)

2.3 W kontrolowanym okresie liczba awarii sieci rozdzielczej i przyłączy w poszczególnych systemach wyniosła:

- a) w systemie Myślibórz – 44 awarie sieci rozdzielczej, 50 awarii przyłączy,
- b) w systemie Głazów – siedem awarii sieci rozdzielczej, trzy awarie przyłączy,
- c) w systemie Golenice – 15 awarii sieci rozdzielczej, sześć awarii przyłączy,
- d) w systemie Kruszwin – jedna awaria sieci rozdzielczej, dwie awarie przyłączy,
- e) w systemie Ławy – cztery awarie sieci rozdzielczej, trzy awarie przyłączy,
- f) w systemie Nawrocko – 16 awarii sieci rozdzielczej, 17 awarii przyłączy,
- g) w systemie Rościn – trzy awarie sieci rozdzielczej, dwie awarie przyłączy,
- h) w systemie Rów – dwie awarie sieci rozdzielczej,
- i) w systemie Sitno – siedem awarii sieci rozdzielczej, sześć awarii przyłączy,
- j) w systemie Sulimierz – cztery awarie sieci rozdzielczej, trzy awarie przyłączy,
- k) w systemie Tarnowo – dwie awarie sieci rozdzielczej, pięć awarii przyłączy.

(akta kontroli str. 117)

Prezes wyjaśnił, że *Głównymi przyczynami występowania awarii były: wiek i zły stan techniczny sieci – najczęstsza przyczyna występowania awarii, obciążenia statyczne (ciężar gruntu, pojazdów), obciążenia dynamiczne (nadmierny ruch pojazdów), uderzenia hydrauliczne, gwałtowne zmiany ciśnienia w sieci, zamarzanie i rozmarzanie gruntu w przypadku dużej amplitudy temperatur, wady materiałowe. Skutki awarii to przede wszystkim straty wody, lecz również konieczność naprawy uszkodzonych terenów: dróg, chodników, terenów zielonych itp.*

(akta kontroli str. 19, 115-117)

Przedsiębiorstwo nie dokonywało obliczeń intensywności uszkodzeń w postaci wskaźnika awaryjności⁸⁴. Prezes wyjaśnił, że *Przedsiębiorstwo nie przeprowadza*

⁸¹ W tym terenowych punktów pomiarowych, pompowni wody, przepompowni ścieków.

⁸² Przy ul. Daszyńskiego i przy ul. Cienistej w Myśliborzu.

⁸³ Sfinansowano ze środków własnych.

⁸⁴ Wskaźnik intensywności uszkodzeń przewodów wodociągowych zwany też wskaźnikiem awaryjności. Wyraża się on liczbą uszkodzeń przypadających na kilometr sieci w ciągu roku. Parametr ten dostarcza informacji o stanie

obliczeń wskaźnika awaryjności sieci, gdyż nie jest on przydatny w organizacji pracy, posługujemy się informacjami bieżącymi. Wskaźnik awaryjności może być przydatny w momencie planowania modernizacji bądź wymiany poszczególnych sieci. W chwili obecnej PWiK nie posiada odpowiednich środków finansowych na te cele.

(akta kontroli str. 115)

W toku prowadzonych czynności kontrolnych ustalono, że w niektórych systemach występowały podwyższone wskaźniki awaryjności sieci rozdzielczej i przyłączy wynoszące:

- a) Myślibórz – 1,93 uszkodzeń przyłączy/km na rok w 2021 r.,
- b) Golenice – 1,17 uszkodzeń sieci rozdzielczej/km na rok w 2022 r. oraz 3,96 uszkodzeń przyłączy/km na rok w 2021 r.,
- c) w systemie Kruszwin – 1,41 uszkodzeń przyłączy/km na rok w 2022 i 2023 r.,
- d) w systemie Ławy – 1,23 uszkodzeń przyłączy/km na rok w 2022 r.,
- e) w systemie Nawrocko – 1,33 uszkodzeń przyłączy/km na rok w 2022 r.,
- f) w systemie Rościn – 5,88 uszkodzeń sieci rozdzielczej/km na rok w 2023 r.,
- g) w systemie Sitno – 0 uszkodzeń sieci rozdzielczej/km na rok w 2022 r. oraz 0,65 uszkodzeń przyłączy/km na rok w 2021 r.,
- h) w systemie Sulimierz – 0,23 uszkodzeń sieci rozdzielczej/km na rok w 2023 r. oraz 0 uszkodzeń przyłączy/km na rok w 2022 r. i 0 uszkodzeń przyłączy/km na rok w 2023 r.,
- i) w systemie Tarnowo – 2,43 uszkodzeń przyłączy/km na rok w 2021 r.

(akta kontroli str. 374-490)

Prezes wyjaśnił, że Trudno wskazać odrębne przyczyny wysokiej awaryjności sieci wodociągowej rozdzielczej dla różnych wodociągów wiejskich, ponieważ ich stan, czas powstania, użyte materiały, historia przejmowania przez kolejnych zarządzających, braki w dokumentacji technicznej, odbiorach technicznych, inwentaryzacji powykonawczej, zasobach geodezyjnych etc. są analogiczne dla wszystkich sieci. (...) wysoka awaryjność wynika z faktu, iż są to sieci w złym stanie technicznym, budowane często przez PGR z różnych dostępnych wówczas materiałów. Ich wymiana byłaby przedsięwzięciem długofalowym, możliwym wyłącznie w przypadku pozyskania odpowiedniej ilości zewnętrznych środków finansowych. (...) według obowiązującego prawa, jeżeli umowa o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków nie stanowi inaczej, za zapewnienie niezawodnego działania posiadanych instalacji i przyłączy wodociągowych odpowiada odbiorca usług. Pomimo tego PWiK w przypadku wystąpienia awarii przyłącza zawsze stara się interweniować i włącza się czynnie w usunięcie awarii, co praktycznie często polega na wykonaniu całości prac przez naszych pracowników.

(akta kontroli str. 115)

W Planie ujęto inwestycję wymiany sieci wodociągowej i przyłączy na terenie miasta Myślibórz, która to inwestycja była kontynuowana (nowe odcinki sieci wodociągowej położono przy ul. Pileckiego, Łużyckiej, Dworcowej, Lipowej, Celnej, Daszyńskiego;

technicznym przewodu, pozwala na zaplanowanie inwestycji dotyczących napraw i wymian przewodów przesyłowych. Wskaźnik intensywności uszkodzeń obliczany jest ze wzoru:

$$\lambda = \frac{k}{L * \Delta t} \left[\frac{1}{(km * rok)} \right]$$

gdzie:

- k - liczba awarii sieci wodociagowych,
- L - długość sieci wodociagowej, km
- Δt - przyrost czasu, w którym liczba awarii miała miejsce, równy 1 rok

do dnia zakończenia kontroli NIK prace trwały przy ul. Młyńskiej i Pionierów oraz przy ul. Cienistej i 1 Maja).

(akta kontroli str. 116, 491-577)

W toku kontroli ustalono, że Przedsiębiorstwo prowadziło dokumentację zdarzeń awaryjnych w postaci papierowej, w której wskazywano m.in. datę zgłoszenia, rodzaj uszkodzonej rury, jej średnicę, materiał, rodzaj izolacji, wiek rurociągu, charakterystykę uszkodzenia, przyczynę uszkodzenia, czas usunięcia uszkodzenia. Awarie występowały najczęściej w rurociągach wykonanych ze stali, następnie azbestocementu, żeliwa i PVC. Prezes wyjaśnił, że *Pracownicy PWiK zajmujący się nadzorem nad brygadą usuwającą awarie analizują miejsca, przyczyny awarii oraz rodzaj najbardziej awaryjnych materiałów na podstawie rejestru awarii. (...) Interwencja podejmowana jest w dniu otrzymania zgłoszenia. (...) Według sporządzanego comiesięcznie harmonogramu, jedna brygada pracowników każdego dnia pracuje w trybie tzw. pogotowia technicznego, to znaczy pozostaje w gotowości do pracy do godz. 22.00 (...) prace wykonywane są również w godzinach nocnych.*

(akta kontroli str. 116, 334-351)

Oprócz opisanych powyżej działań, Przedsiębiorstwo dysponowało odpowiednimi materiałami i sprzętem do usuwania awarii (koparki, agregat, piła do asfaltu, zagęszczarka, elektronarzędzia). W kontrolowanym okresie nie wystąpiły przypadki awarii powodującej brak dostawy wody do odbiorców powyżej ośmiu godzin. W sytuacji wystąpienia awarii lub planowanych prac wiążących się z brakiem dostawy wody do odbiorców, Przedsiębiorstwo informowało o tym fakcie (z wyprzedzeniem 72 godzinnym w przypadku planowanych prac) poprzez stronę internetową⁸⁵, profil w serwisie społecznościowym⁸⁶, wiadomości SMS do sołtysów, sztabu antykrzysowego Gminy, Starostwa Powiatowego, placówek ochrony zdrowia, placówek oświatowych i opiekuńczych.

(akta kontroli str. 115-119, 127, 334-351)

2.4 Przedsiębiorstwo przeprowadzało kontrole prawidłowości funkcjonowania urządzeń pomiarowych i wodomierzy. W badanym okresie przeprowadzono siedem kontroli, w których stwierdzono, że nowi właściciele nieruchomości nie mieli zawartej umowy o zaopatrzeniu w wodę⁸⁷. Przedsiębiorstwo skierowało pisma wzywające do zawarcia umowy. W pięciu przypadkach nowi właściciele podpisali umowy, a w dwóch przypadkach woda została odcięta bez zastosowania kary wynikającej z art. 28 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

(akta kontroli str. 19, 123)

Wystąpił jeden przypadek uszkodzenia wodomierza głównego i zerwania plomby, w przypadku którego zastosowano art. 28 ust. 2 ww. ustawy. Przedsiębiorstwo złożyło zawiadomienie do Komendy Powiatowej Policji w Myśliborzu⁸⁸.

(akta kontroli str. 19, 1161-1172)

2.5 W latach 2021-2023 Przedsiębiorstwo nie było kontrolowane przez Gminę i inne instytucje w zakresie działalności związanej ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę, w tym stratami wody.

(akta kontroli str. 20)

⁸⁵ <http://www.pwik.mysliborz.pl/>

⁸⁶ https://www.facebook.com/wodociagi.oczyszczalnia/?locale=pl_PL

⁸⁷ Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę: dostarczanie wody lub odprowadzanie ścieków odbywa się na podstawie pisemnej umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków zawartej między przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym a odbiorcą usług.

⁸⁸ Obecnie sprawa jest przekazana do rozpatrzenia przez Sąd Rejonowy w Myśliborzu.

Rada Nadzorcza Przedsiębiorstwa zawarła z Prezesem umowę o świadczenie usług zarządzania⁸⁹, w której ustalono wynagrodzenie uzupełniające uzależnione od realizacji celów zarządczych, określonych w tej umowie. Cele zarządcze były określone na dany rok i zatwierdzane uchwałą Zgromadzenia Wspólników PWiK⁹⁰. Realizacja celów zarządczych była zatwierdzana przez Radę Nadzorczą PWiK w formie uchwały⁹¹. W kontrolowanym okresie, Rada Nadzorcza Przedsiębiorstwa zatwierdziła realizację celów zarządczych za 2021 i 2022 r. na podstawie złożonych przez Prezesa Przedsiębiorstwa sprawozdań z realizacji celów, w których potwierdzał realizację przyjętych celów. Cele zarządcze były związane z działaniami Przedsiębiorstwa mającymi na celu ograniczenie strat wody:

- w roku 2021: podjęcie skutecznych działań zmierzających do poprawy ciśnienia wody w sieci w rejonie ulicy Gorzowskiej w Myśliborzu (waga celu: 60%); regeneracja starej studni głębinowej w Golenicach oraz w Myśliborzu w celu poprawy ich wydajności oraz jakości wody surowej (waga celu: 20%);
- w roku 2022: przygotowanie dokumentacji technicznej dla zadań inwestycyjnych przewidzianych w Planie Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Kanalizacyjnych na lata 2022-2026: budowa Oczyszczalni Ścieków w Golczewie i przebudowa Oczyszczalni Ścieków w Sitnie (waga celu: 60%); wdrożenie zmian organizacyjnych w Spółce w celu sprawnego i terminowego przygotowania zadań wynikających z Planu Rozwoju i Modernizacji Urządzeń Wodociągowych i Kanalizacyjnych oraz zadań współfinansowanych środkami UE w perspektywie 2021-2027 (waga celu: 20%),
- w roku 2023: przygotowanie oraz nadzór nad realizacją zadań inwestycyjnych: budowa Stacji Uzdatniania Wody w Tarnowie i remont Stacji Uzdatniania Wody w Nawrocku (waga celu: 20%).

(akta kontroli str. 198-234)

NIK zauważa, że obiektywne i mierzalne kryteria realizacji i rozliczania celów zarządczych stanowią podstawę do ustalenia wysokości wynagrodzenia. Zatem powinny być one jasno sformułowane i nie powinny budzić wątpliwości przy ustalaniu stopnia ich realizacji. Cel zarządczy może też zostać osiągnięty częściowo.

2.6 Przedsiębiorstwo posiadało 14 decyzji o ustanowieniu stref ochronnych obejmujących wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ujęć wody podziemnej⁹²,

⁸⁹ Umowa o świadczenie usług zarządzania zawarta dnia 28 października 2016 r.

⁹⁰ Uchwała nr 13/2022 Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Myśliborzu z dnia 30 września 2022 r. w sprawie formalnego zatwierdzenia celów zarządczych ustalonych na rok 2021; uchwała nr 7/2022 Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Myśliborzu z dnia 30 września 2022 r. w sprawie zmiany uchwały nr 4/10/2016 z dnia 27 października 2016 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników PWiK sp. z o.o. w Myśliborzu w sprawie ustalenia zasad kształtowania wynagrodzeń członków organu zarządzającego oraz ich wysokości; uchwała nr 7/2023 Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Myśliborzu z dnia 27 czerwca 2023 r. w sprawie zmiany uchwały nr 4/10/2016 z dnia 27 października 2016 r. Nadzwyczajnego Zgromadzenia Wspólników PWiK sp. z o.o. w Myśliborzu w sprawie ustalenia zasad kształtowania wynagrodzeń członków organu zarządzającego oraz ich wysokości.

⁹¹ Uchwała nr 2/2022 Rady Nadzorczej Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Myśliborzu z dnia 27 października 2022 r. w sprawie przyznania wynagrodzenia uzupełniającego za 2021 r. Członkowi Zarządu Spółki; uchwała nr 1/2023 Rady Nadzorczej Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Myśliborzu z dnia 22 listopada 2023 r. w sprawie przyznania wynagrodzenia uzupełniającego za 2022 r. Członkowi Zarządu Spółki.

⁹² Decyzje Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Dyrektora Zarządu Zlewni w Szczecinie o ustanowieniu stref ochronnych w miejscowościach: Ławy – z dnia 18 czerwca 2018 r. znak: SZ.ZUZ.4.4100.91/3.2018.KW, Wierzbnica – z dnia 11 lutego 2019 r. znak: SZ.ZUZ.4.4100.4/3.2019.KW, Rokiczenko (Zofinówka) – z dnia 26 czerwca 2018 r. SZ.ZUZ.4.4100.93/4.2018.KW, Roścín – z dnia 7 grudnia 2018 r. znak: SZ.ZUZ.4.4100.94/11.2018.KW, Rów – z dnia 11 czerwca 2018 r. SZ.ZUZ.4.4100.95/3.2018.KW, Sitno – z dnia 11 czerwca 2018 r. SZ.ZUZ.4.4100.96/3.2018.KW, Sulimierz – z dnia 12 czerwca 2018 r. SZ.ZUZ.4.4100.97/3.2018.KW, Tarnowo – z dnia 11 czerwca 2018 r. SZ.ZUZ.4.4100.98/3.2018.KW, Golenice – z dnia 9 lipca 2018 r. SZ.ZUZ.4.4100.89/3.2018.KW, Kruszwin – z dnia 18 czerwca 2018 r. SZ.ZUZ.4.4100.90/3.2018.KW, Głazów – z dnia 18 czerwca 2018 r. SZ.ZUZ.4.4100.87/3.2018.KW, Golczew –

wydanych z urzędu na podstawie art. 133 ust. 1 ustawy Prawo wodne. Obejmowały one ujęcia wody podziemnej dla każdej stacji uzdatniania wody oraz dla ujęć miejskich⁹³.

(akta kontroli str. 19, 1086-1130)

Przedsiębiorstwo przestrzegało⁹⁴ obowiązków dotyczących ogradzania i zagospodarowania terenu stref ochronnych:

- teren służył wyłącznie do celów związanych z eksploatacją ujęcia wody.
- ujęcia wody funkcjonowały w formie studni głębinowych, do których nie dostawały się wody opadowe lub roztopowe,
- teren był ogrodzony i zagospodarowany zielenią.

Na ogrodzeniach⁹⁵ dwóch z czterech stacji⁹⁶ zostały umieszczone tablice zawierające informację o ustanowieniu strefy ochronnej, zgodnie ze wzorem zamieszczonym w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2019 r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody⁹⁷. W dwóch stacjach⁹⁸ umieszczono tablice informujące o ustanowieniu strefy, które były niezgodne z wzorem zamieszczonym w ww. rozporządzeniu Ministra Środowiska, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 1131-1159)

Przedsiębiorstwo nie przeprowadzało kontroli okresowych obiektów budowlanych, do których zobowiązują zapisy z art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane⁹⁹, co zostało opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 134, 1160)

2.7 Koszty bezpośrednie produkcji wody na cele zaopatrzenia w wodę¹⁰⁰:

- w 2021 r. wyniosły 400,9 tys. zł, w tym koszt produkcji wody utraconej 151,9 tys. zł. Koszt wody utraconej stanowił 37,9% kosztów bezpośrednich poniesionych na produkcję wody w danym roku,
- w 2022 r. wyniosły 770,4 tys. zł, w tym koszt produkcji wody utraconej 270,8 tys. zł. Koszt wody utraconej stanowił 35,2% kosztów bezpośrednich poniesionych na produkcję wody w danym roku,
- w 2023 r. wyniosły 562,5 tys. zł, w tym koszt produkcji wody straconej 180,3 tys. zł. Koszt wody straconej stanowił 32,1% kosztów bezpośrednich poniesionych na produkcję wody w danym roku.

Sumaryczne koszty bezpośrednie, jakie poniosła Spółka w latach 2021 – 2023 na wyprodukowanie wody traconej wynosiły 603 tys. zł. Średni koszt wytworzenia 1 m³ wody utraconej, jak i niedochodowej (uwzględniającej zużycie na cele własne), wynosił w 2021 r. 0,40 zł, 0,79 zł w roku 2022 oraz 0,59 zł w roku 2023 biorąc pod uwagę jedynie koszty bezpośrednie. W odniesieniu do obowiązującej w tym czasie taryfy (średnia cena 1 m³ wody w 2023 r. wynosiła 6,76 zł) stanowił on 8,8% ceny wody.

(akta kontroli str. 723-873, 1160, 1220, 1225)

z dnia 19 czerwca 2018 r. SZ.ZUZ.4.4100.88/3.2018.KW, Myślibórz – z dnia 4 lipca 2018 r. SZ.ZUZ.4.4100.85/3.2018.KW, Listowie – z dnia 5 lipca 2018 r. SZ.ZUZ.4.4100.86/4.2018.KW.

⁹³ Dla ujęcia w Myśliborzu i Listowie.

⁹⁴ Ustalono na podstawie oględzin przeprowadzonych w dniu 19 marca 2024 r. czterech SUW zlokalizowanych w: Głazowie, Ławach, Myśliborzu i Rowach.

⁹⁵ Przy bramie wejściowej.

⁹⁶ SUW w Głazowie i Myśliborzu.

⁹⁷ Dz. U. z 2019 r. poz. 1217.

⁹⁸ SUW w Ławach i Rowie.

⁹⁹ Dz. U. z 2023 r. poz. 682, ze zm.; dalej: ustawa Prawo budowlane.

¹⁰⁰ Uwzględniające jedynie: koszty opłaty zmiennej za pobór wody, koszty energii, koszty uzdatniania wody uwzględniające proces dezynfekcji. Na wszystkich stacjach woda surowa uzdatniana jest w procesie utleniania związków manganu i żelaza i ich wytrącaniu na filtrach żwirowych. Procesy te nie wymagają stosowania dodatkowych materiałów. Okresowo stosowany jest podchloryn sodu do dezynfekcji wody uzdatnionej.

2.8 Przedsiębiorstwo w kontrolowanym okresie sporządzało i przekazywało do Głównego Urzędu Statystycznego Sprawozdania M-06 o wodociągach, kanalizacji i wywozie nieczystości ciekłych gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych za każdy rok objęty kontrolą.

(akta kontroli str. 298-303)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Zarząd nie podejmował działań mających na celu zmianę dwóch pozwoleń wodnoprawnych w zakresie sposobu pomiaru ilości pobieranej wody surowej:

- w pozwoleniu wodnoprawnym dotyczącym SUW w Myśliborzu wskazano¹⁰¹, że pomiar ilości wody w stanie pierwotnym następuje przy pomocy wodomierzy zamontowanych w obudowach studni nr: 1D, 1E, 10A, 8B, 6B, natomiast w tych studniach zainstalowane były od sierpnia 2021 r. przepływomierze;
- w pozwoleniu wodnoprawnym dotyczącym SUW w Nawrocku wskazano¹⁰², że pomiar ilości wody w stanie pierwotnym następuje przy pomocy wodomierzy zamontowanych w obudowach, natomiast w tych studniach zainstalowane były od września 2021 r. przepływomierze.

(akta kontroli str. 882-889, 914-924)

Prezes wyjaśnił, że:

- *odnośnie SUW Myślibórz: w momencie uzyskania pozwolenia wodnoprawnego w roku 2018 pomiar ilości wody w stanie pierwotnym dokonywany był przy pomocy wodomierzy zamontowanych w obudowach poszczególnych studni. W latach 2021-2022 pięć studni głębinowych zaopatrujących stację uzdatniania wody w Myśliborzu wyposażonych zostało w obudowy typu Lange oraz przepływomierze podpięte do systemu SCADA, co umożliwiła stały monitoring pracy studni. Odczyty ilości pobranej wody surowej prowadzone są za pomocą przepływomierzy, zaś PGW Wody Polskie są informowane o sposobie przeprowadzania odczytów każdorazowo przy przekazywaniu rocznego sprawozdania z ilości pobieranych wód podziemnych oraz ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi. PWiK zwróci się z wnioskiem o zmianę w treści pozwolenia wodnoprawnego.*

- *odnośnie SUW Nawrocko: w momencie uzyskania pozwolenia wodnoprawnego w roku 2016 pomiar ilości wody w stanie pierwotnym dokonywany był przy pomocy wodomierzy zamontowanych w obudowach poszczególnych studni. W roku 2021, z powodu często występujących nieszczelności filtrów, przeprowadzono modernizację urządzeń Stacji i wymianę wodomierza wody surowej na przepływomierz, za pomocą którego obecnie prowadzone są odczyty ilości pobranej wody surowej. PGW Wody Polskie są informowane o sposobie przeprowadzania odczytów każdorazowo przy przekazywaniu rocznego sprawozdania z ilości pobieranych wód podziemnych oraz ilości i jakości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi. Jednocześnie realizowane jest zadanie o nazwie Kompleksowy remont Stacji Uzdatniania Wody w miejscowości Nawrocko, obejmujące również remont obu studni wraz z wymianą obudów oraz urządzeń pomiarowych. Inwestycja ta zakończy się około połowy bieżącego roku, po czym wystąpimy z wnioskiem do Wód Polskich o nowe pozwolenie wodnoprawne określające aktualne warunki poboru wody w stanie pierwotnym.*

(akta kontroli str. 181-182)

2. Przedsiębiorstwo nie zapewniło okresowej legalizacji wodomierzy zainstalowanych u odbiorców:

¹⁰¹ Uzasadnienie pozwolenia wodnoprawnego str. 7.

¹⁰² W pkt 3.3 Sposób prowadzenia pomiarów ilości pobieranej wody.

- na dzień 31.12.2021 r. użytkowanych było 1 003 sztuk wodomierzy do rozliczeń zużycia wody w lokalach po okresie legalizacji (co stanowiło 24,4% zainstalowanych wodomierzy¹⁰³);
- na dzień 31.12.2022 r. użytkowanych było 987 sztuk wodomierzy do rozliczeń zużycia wody po okresie legalizacji w lokalach (co stanowiło 23,8% zainstalowanych wodomierzy¹⁰⁴);
- na dzień 31.12.2023 r. użytkowanych było 875 sztuk wodomierzy do rozliczeń zużycia wody w lokalach po okresie legalizacji (co stanowiło 20,8% zainstalowanych wodomierzy¹⁰⁵).

Stanowiło to naruszenie § 33 ust. 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie warunków technicznych użytkowania budynków mieszkalnych¹⁰⁶, który stanowi, że w przypadku, gdy instalacja wodociągowa została wyposażona w wodomierze do rozliczeń zużycia wody w lokalach, właściciel tych urządzeń powinien zapewniać okresową ich legalizację. Zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 11 maja 2001 r. Prawo o miarach¹⁰⁷, przyrządy pomiarowe, które mogą być stosowane w obrocie i są określone w przepisach wydanych na podstawie ust. 6 podlegają prawnej kontroli metrologicznej. Art. 8a ust. 1 tej ustawy stanowi ponadto, że przyrządy pomiarowe podlegające prawnej kontroli metrologicznej mogą być użytkowane tylko wówczas, jeżeli posiadają ważną legalizację.

Zgodnie z § 37 rozporządzenia Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 22 marca 2019 r. w sprawie prawnej kontroli metrologicznej przyrządów pomiarowych¹⁰⁸, wodomierze należą do przyrządów pomiarowych podlegających legalizacji. W załączniku nr 5 do ww. rozporządzenia wskazano, że okres legalizacji wynosi 5 lat.

(akta kontroli str. 665-722)

Prezes wyjaśnił, że (...) na sytuację mają wpływ następujące czynniki: *PWiK nie miało możliwości wymiany wodomierzy w okresie pandemii, co spowodowane było brakiem wstępu do nieruchomości; brak mocy przerobowej, pracownicy w pierwszej kolejności oddelegowywani są do usuwania awarii; brak dostępu do niezamieszkałych nieruchomości - odbiorcy często przebywają za granicą lub prowadzone są sprawy spadkowe; dynamiczny wzrost kosztów działalności w latach 2022-2023 (energia, paliwa, armatura, inflacja) spowodowały brak środków na wymianę wodomierzy.*

(akta kontroli str. 126)

NIK zauważa, że podstawą do prawidłowego rozliczenia wody u odbiorców indywidualnych są pomiary zużycia wody, które powinny odbywać się na podstawie wskazań urządzeń posiadających ważną legalizację. Przedsiębiorstwo powinno na bieżąco kontrolować ważność cech legalizacji.

3. Przedsiębiorstwo nie zapewniło okresowej legalizacji wodomierzy zainstalowanych w celu pomiaru ilości wody uzdatnionej włączonej do sieci w miejscowościach Rowy i Sitno. Zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 6 ustawy Prawo o miarach, przyrządy pomiarowe, które mogą być stosowane w obrocie i są określone w przepisach wydanych na podstawie ust. 6 podlegają prawnej kontroli metrologicznej. Art. 8a ust. 1 tej ustawy stanowi ponadto, że przyrządy pomiarowe podlegające prawnej kontroli metrologicznej mogą być użytkowane tylko wówczas, jeżeli posiadają ważną legalizację.

(akta kontroli str. 124-125)

¹⁰³ Z 4 103 wodomierzy zainstalowanych na dzień 31.12.2021 r

¹⁰⁴ Z 4 144 wodomierzy zainstalowanych na dzień 31.12.2022 r

¹⁰⁵ Z 4 195 wodomierzy zainstalowanych na dzień 31.12.2023 r

¹⁰⁶ Dz. U. nr 74 z 1999 r., poz. 836.

¹⁰⁷ Dz. U. z 2022 r. poz. 2063; dalej: ustawa Prawo o miarach.

¹⁰⁸ Dz. U. z 2019 r. poz. 759, ze zm.

Prezes wyjaśnił, że (...) *Przedsiębiorstwo kładzie nacisk głównie na wodomierze wody surowej. Ilość pobranej wody, zgodnie z obowiązkiem nakładanym na PWiK pozwoleniami wodnoprawnymi, określa się na podstawie wskazań wodomierzy wody surowej (...). (...) na podstawie odczytów z wodomierzy wody surowej sporządza się kwartalne informacje dla Wód Polskich, służące do określenia wysokości opłaty stałej i zmiennej. Odczyty z wodomierzy wody uzdatnionej służą jedynie wewnętrznym celom Przedsiębiorstwa. Wymiana większości wodomierzy wody surowej i uzdatnionej zaplanowana została na przełom lat 2023-2024. Przeprowadzono wymianę wszystkich wodomierzy wody surowej na urządzenia z aktualną legalizacją. Niemniej jednak, aby pozyskiwać jak najbardziej wiarygodne dane, w roku 2024 wykonana będzie również wymiana wszystkich wodomierzy wody uzdatnionej. Na początku bieżącego roku otrzymaliśmy odpowiednią ilość wodomierzy o dużych średnicach z terminem legalizacji do 2028 bądź 2029 roku i jesteśmy w trakcie ich montażu.*

(akta kontroli str. 126)

4. Umieszczenie na ogrodzeniach SUW w Ławach i w Rowie tablic niezgodnych ze wzorem zamieszczonym w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2019 r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody¹⁰⁹. Tablice umieszczone na ogrodzeniach tych stacji posiadały informację o Przedsiębiorstwie, do którego należy stacja, gdzie stacja się znajduje oraz napis „Nieupoważnionym wstęp wzbroniony”. Zgodnie ze wzorem tablica powinna być w kształcie prostokąta o wymiarach: wysokość 400 mm, długość 800 mm, koloru niebieskiego, otoczona białym paskiem szerokości 6 mm w odległości 6 mm od krawędzi i napisem koloru białego treści: „Teren ochrony bezpośredniej ujęcia wody podziemnej, nieupoważnionym wstęp wzbroniony”.

(akta kontroli str. 1131-1132, 1144, 1157)

Prezes wyjaśnił, że (...) *w latach 2021-2022 wszystkie stacje uzdatniania wody zaopatrzone zostały w tablice informacyjne sporządzone według logotypu obowiązującego w Przedsiębiorstwie (...). Wzór ten stosowany jest do oznakowania wszystkich obiektów, pojazdów, itp. W trakcie montażu nowych tablic usunięto niektóre używane dotychczas tablice informujące o strefach ochronnych, gdyż były słabo czytelne, często uszkodzone lub zniszczone przez warunki atmosferyczne. (...)*

(akta kontroli str. 134)

Do dnia zakończenia czynności kontrolnych¹¹⁰ umieszczono na ogrodzeniu SUW w Ławach i w Rowie tablice zgodne ze wzorem zamieszczonym w załączniku nr 4 do rozporządzenia w sprawie wzorów tablic.

(akta kontroli str. 134)

5. Nieprzeprowadzanie, co najmniej raz na pięć lat, kontroli sieci wodociągowych eksploatowanych przez Przedsiębiorstwo. Stanowiło to naruszenie art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane.

(akta kontroli str. 129-131)

Prezes wyjaśnił, że *Pracownicy PWiK przeprowadzają okresowe kontrole sieci wodociągowej (...)* Są to kontrole doraźne, dotyczące prawidłowego funkcjonowania wszystkich elementów sieci wodociągowej w trakcie bieżącego użytkowania. *Przedsiębiorstwo nie sporządza protokołów z bieżących kontroli. dalszy tryb postępowania, w zależności od wyników kontroli, ustala się bezpośrednio z pracownikami na codziennych odprawach. Przedsiębiorstwo planuje zakup i wdrożenie systemu informacji geograficznej GIS czyli platformy do gromadzenia,*

¹⁰⁹ Dalej: rozporządzenie w sprawie wzorów tablic.

¹¹⁰ Tj. do 30 kwietnia 2024 r.

zarządzania i analizowania danych. Jest to narzędzie, które umożliwi nam stały nadzór nad funkcjonowaniem sieci wodociągowej. Niestety na dzień dzisiejszy nie posiadamy odpowiedniej ilości środków na zakup systemu.

(akta kontroli str. 1175)

Ponadto Prezes wyjaśnił, że (...) PWiK poddaje kontrolom sieć wodociągową w trakcie bieżącego użytkowania, w przypadku wystąpienia awarii, budowy bądź przebudowy. (...) Pracownicy PWiK wykonują: kontrolę zgodności położenia zasuw i hydrantów z inwentaryzacją, kontrolę poprawności działania zasuw i hydrantów, kontrolę stanu technicznego skrzynek do zasuw i hydrantów, kontrolę zgodności położenia studni wodomierzowych oraz komór zasuw wodociągowych z inwentaryzacją, kontrolę stanu technicznego studni, włączów, czystość studni, kontrolę wizualną otoczenia sieci wodociągowej (zapadnięcia nawierzchni, pojawianie się wody w okresie bezdeszczowym, uszkodzenia i zapadnięcia nawierzchni w rejonie sieci), badanie sieci wodociągowej metodą akustyczną polegające na montażu logerów rejestrujących szумы (metoda akustyczna wykorzystuje rejestrację i analizę fal dźwiękowych rozchodzących się w: gruncie otaczającym przewód wodny, materiale rurociągu, bezpośrednio w strudze wodnej), lokalizację przewodów za pomocą fal elektromagnetycznych czyli indukcyjnego pola elektromagnetycznego w celu sprawdzenia przebiegu sieci wodociągowej.

(akta kontroli str. 134)

Zdaniem NIK bieżące kontrole sieci wodociągowych wykonywane przez pracowników Przedsiębiorstwa nie mogą być traktowane jako kontrole, o których mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane, ponieważ takie kontrole powinny być wykonywane przez osoby posiadające uprawnienia budowlane odpowiedniej specjalności zgodnie z art. 62 ust. 6 pkt 2 i udokumentowane w protokołach kontroli zgodnie z art. 62a ww. ustawy.

6. Przedsiębiorstwo nie podejmowało wystarczających działań w celu eliminacji kradzieży wody, w tym kradzieży z hydrantów z trzech systemów wodociągowych Rów¹¹¹, Sitno¹¹² i Sulimierz¹¹³. Z wyjaśnień Prezesa wynika, że wysokie wskaźniki strat w tych systemach (...) mogą być wynikiem kradzieży wody z hydrantów. PWiK, głównie w sezonie wiosennym i letnim (opryski rolnicze), otrzymuje zgłoszenia o nielegalnym poborze wody, istnieją jednakże duże trudności z identyfikacją sprawców kradzieży. Po otrzymaniu zgłoszenia, Przedsiębiorstwo dokonuje ponownego plombowania i zabezpieczenia hydrantu, jednakże ich umiejscowienie nie pozwala na skuteczny nadzór. Wysokie wskaźniki strat mogą być również skutkiem wycieków z nieszczelnych sieci oraz drobnych, trudnych do zlokalizowania awarii, podczas których wyciekająca woda znajduje ujście do studzienek, zbiorników wodnych itp. (...) staramy się ograniczyć poprzez bieżącą reakcję na wszelkie otrzymane zgłoszenia dotyczące podejrzenia o nielegalny pobór, zobowiązanie wszystkich pracowników terenowych do stałego nadzoru nad hydrantami na

¹¹¹ Udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 57,3% w 2021 r., 40,2% w 2022 r. i 31,3% w 2023 r.; dobową wielkość strat wody przypadającą na 1 przyłączy (RLB2) wyniosła 515,6 dm³/dobę na przyłączy w 2021 r., po czym zmalała do poziomu 285,9 dm³/dobę na przyłączy w 2022 r. i do 160,9 dm³/dobę na przyłączy w 2023 r. Stwierdza się redukcję strat wody w latach 2021-2023, co potwierdzają wskaźniki strat, jednak straty są nadal na wysokim poziomie.

¹¹² Udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 42,5% w 2021 r., zmalał do 38,6% w 2022 r., po czym wzrósł do 42,5% w 2023 r.; dobową wielkość strat wody przypadającą na 1 przyłączy (RLB2) wyniosła 707,7 dm³/dobę na przyłączy w 2021 r., po czym zmalała do poziomu 480,8 dm³/dobę na przyłączy w 2022 r. i wzrosła do 517,5 dm³/dobę na przyłączy w 2023 r.

¹¹³ Udział strat wody (WS) w stosunku do wody, jaka została wtłoczona do systemu wodociągowego, wyniósł 22,2% w 2021 r., po czym wzrósł do poziomu 30,4% w 2022 r. i do 39,7% w 2023 r. Wzrost strat wody w latach 2021-2023 potwierdza również wzrost wartości innych wskaźników strat jak RLB2, NRW i ILI; dobową wielkość strat wody przypadającą na 1 przyłączy (RLB2) wyniosła 263,7 dm³/dobę na przyłączy w 2023 r.

obsługiwanym terenie, każdorazowego ponownego plombowania i zabezpieczenia hydrantu po otrzymaniu informacji o nielegalnym poborze wody.

Dyrektor ds. technicznych wyjaśnił, że Przedsiębiorstwo nie jest w stanie oszacować ile wody jest traconej w wyniku kradzieży. Hydranty, którymi zarządza Przedsiębiorstwo, przed kradzieżą wody zabezpieczane są plastikowymi zaślepkami. W przyszłości Przedsiębiorstwo planuje opomiarowanie hydrantów na stałe poprzez zakup urządzeń do badania hydrantów, będące przepływomierzem. Takie działania są planowane w celu zmniejszania strat wody i wykazania ilości wody zużytej na płukanie sieci. (akta kontroli str. 107-111, 123)

Zdaniem NIK, Przedsiębiorstwo mogło podjąć bardziej skuteczne działania w zakresie zapobiegania kradzieży wody, w tym kradzieży z hydrantów. W kontrolowanym okresie PWiK przeprowadziło tylko siedem kontroli bezumownego poboru wody, w tym w pięciu przypadkach podpisano umowy, a w dwóch odcięto pobór wody. Wystąpił jeden przypadek uszkodzenia wodomierza głównego i zerwania plomby, w którym złożono zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa. Wysokie straty wody, zanotowane w systemach Rów, Sitno i Sulimierz, powinny skłonić Przedsiębiorstwo do poszukiwania przyczyn takiego stanu i ich eliminację poprzez podjęcie skutecznych działań również w zapobieganiu i wykrywaniu kradzieży.

7. Cele zarządcze na rok 2021 zostały ustalone Uchwałą nr 13/2022 Zwyczajnego Zgromadzenia Wspólników z dnia 30 września 2022 r., tj. po okresie ich realizacji (dziewięć miesięcy po zakończeniu roku 2021 r.).

(akta kontroli str. 198-234)

Zastępca Burmistrza Myśliborza wyjaśnił, że (...) *Przywołana uchwała potwierdza i opisuje stan faktyczny. Rok 2021 był rokiem głębokiej pandemii, w którym formalne spotkania i zgromadzenia zostały ograniczone do minimum. Ustalanie propozycji celów zarządczych na rok 2021 pomiędzy Radą Nadzorczą i Właścicielem Spółki oraz ich wyznaczenie Prezesowi Zarządu odbywało się w drodze konsultacji telefonicznych. Prezes Zarządu przyjął do wiadomości i realizacji wyznaczone cele zarządcze nie wnosząc żadnych zastrzeżeń w tym temacie. Uchwała została podjęta w terminie zwołania ZZW, a nadanie jej mocy obowiązującej od 1.01.2021 wynikało z okresu, na który zostały wyznaczone i w którym zostały faktycznie zrealizowane cele zarządcze.* (akta kontroli str. 1179-1181, 1221-1222)

Przewodniczący Rady Nadzorczej wyjaśnił, że (...) *Uchwała ZZW nr 13/2022 stanowiła jedynie formalne zatwierdzenie celów zarządczych na rok 2021, ustalonych i zrealizowanych w okresie, na który zostały wyznaczone. Realizacja celów została omówiona przez Prezesa Zarządu na posiedzeniu Rady Nadzorczej w dniu 27.10.2022 r. Rada Nadzorcza oceniła, że wyznaczone cele zarządcze zostały zrealizowane w 100%. (...)*

(akta kontroli str. 1177-1178, 1223-1224)

Zdaniem NIK, nie jest dopuszczalne ustalanie celów zarządczych *ex post*, po ziszczeniu się celu zarządczego. Uchwała ustalająca cele zarządcze na dany rok nie jest jedynie formalnością, którą można dopełnić po zakończeniu roku obrotowego. Należy zauważyć, że cechą charakterystyczną celów zarządczych jest ich ustalenie *ex ante*, a ich celem jest zawsze zdarzenie przyszłe. Należy zauważyć, że zgodnie z art. 4 ust 1 i 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2016 r. o zasadach kształtowania wynagrodzeń osób kierujących niektórymi spółkami¹¹⁴, okresem rozliczeniowym części zmiennej wynagrodzenia jest rok obrotowy Spółki. Jednocześnie NIK zauważa, że cele zarządcze na rok 2022 zostały wprowadzone Uchwałą Zwyczajnego

¹¹⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 1907 t.j.; dalej: ustawa o zasadach kształtowania wynagrodzeń.

Zgromadzenia Wspólników nr 7/2022 w dniu 30 września 2022 r., tj. na trzy miesiące przed zakończeniem roku, na który zostały ustalone, co w konsekwencji dawało skrócony czas na ich osiągnięcie.

OCENA CZĄSTKOWA

W kontrolowanym okresie występowały wysokie i podwyższone wskaźniki strat wody w systemach wodociągowych Przedsiębiorstwa, od 15,1% w 2021 i 2023 r. w systemie Rokicienko do 57,9% w 2023 r. w systemie Golenice. W pięciu systemach w roku 2023 wskaźnik strat wody miał tendencję malejącą w porównaniu do 2021 r.: w systemie Myślibórz (o 5,7 punktów procentowych), Głazów (31,9 p.p.), Rów (26 p.p.), Tarnowo (28,3 p.p.), Nawrocko (o 4,6 p.p.). W czterech systemach wskaźnik ten miał tendencję rosnącą: Ławy (8,3 p.p.), Sulimierz (17,5 p.p.), Kruszwin (4 p.p.), Rościn (1 p.p.). W przypadku dwóch systemów pozostał na takim samym (Sitno 42,5% w 2021 i 2023 r.) lub bardzo zbliżonym poziomie (Rokicienko: 15,7% w 2021 r. i 15,1% 2023 r.). W połączonych systemach (Golczew i Golenice) wskaźnik strat wody w 2023 r. wyniósł 57,9%.

Przedsiębiorstwo podejmowało skuteczne działania prowadzące do ograniczania strat wody w pięciu eksploatowanych systemach. Na zwiększające się w niektórych systemach straty wody mogły mieć wpływ m.in. niewykrycie nielegalnych poborów wody, brak systematycznego badania przepływów i ciśnienia w okresach nocnych oraz monitoringu tych systemów. Straty wody zmniejszały się w systemach, w których przeprowadzono inwestycje lub remonty sieci wodociągowych i stacji uzdatniania wody. Straty wody miały tendencję rosnącą w systemach, które były systemami składającymi się z rurociągów o strukturze wiekowej od co najmniej 21 lat do powyżej 80 lat, i które to systemy odznaczały się wysoką awaryjnością sieci.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: niewystąpienia przez Przedsiębiorstwo z wnioskiem o zmianę dwóch pozwoleń wodnoprawnych w zakresie zmian urządzeń pomiarowych do poboru wody surowej; niezapewnienia legalizacji wodomierzy u odbiorców indywidualnych (875 sztuk na 31.12.2023 r., co stanowiło 20,8% ogółu) i dwóch wodomierzy do pomiaru wody uzdatnionej; nieumieszczenia odpowiednich tablic informacyjnych oznaczających miejsce poboru wody w dwóch lokalizacjach; nieprzeprowadzania okresowych kontroli sieci wodociągowych co najmniej raz na pięć lat; niepodejmowania działań mających na celu przeciwdziałanie nielegalnym poborom wody.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Pobór wody w ilościach wynikających z pozwoleń wodnoprawnych.
2. Zapewnienie legalizacji wodomierzy u wszystkich odbiorców.
3. Zapewnienie legalizacji wodomierzy do pomiaru wody uzdatnionej we wszystkich stacjach uzdatniania wody, w których stosowane są wodomierze.
4. Przeprowadzanie kontroli okresowych sieci wodociągowych co najmniej raz na pięć lat.
5. Pobór wody z wykorzystaniem urządzeń wskazanych w pozwoleniach wodnoprawnych.
6. Podejmowanie działań w celu przeciwdziałania nielegalnym poborom wody.
7. Ustalanie celów zarządczych w terminach umożliwiających ich realizację.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, 15 maja 2024 r.

Kontroler
Ewelina Czerepska
Główny specjalista kontroli państwowej
/podpisano elektronicznie/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor
z up.
Bogusław Wójcik
p.o. Wicedyrektor Delegatury
/podpisano elektronicznie/

Kontroler
Izabela Kirysiuk
Główny specjalista kontroli państwowej
/podpisano elektronicznie/